

Bardu kommune

Utsikt fra Holtet

Foto: Bardu kommune

Økonomiplan 2017 - 2020 **Årsbudsjett 2017**

Rådmannens forslag 2. november 2016

Innhold

1	Forord	4
2	Kort sammendrag	6
3	Kommunens planverk	6
3.1	Kommuneplanens langsiktige del	6
3.2	Målformulering for økonomiplanperioden	7
3.3	Helse, miljø og sikkerhet	8
3.4	Sykefravær	8
3.5	Arbeidsgiverpolitikk	9
4	Kommunens rammebetingelser	10
4.1.1	Befolkningsutvikling	11
4.1.2	Forventet befolkningsutvikling	12
4.2	Frie disponible inntekter	14
4.2.1	Skatt på inntekt og formue, og ordinært rammetilskudd	14
4.2.2	Skatt på eiendom	15
4.2.3	Eiendomsskatt	15
4.2.4	Andre direkte og indirekte skatter	17
4.2.5	Andre generelle statstilskudd	17
4.3	Lønns- og prisvekst, pensjonsutgifter og premieavvik, arbeidsgiveravgift og konesjonskraftinntekter	17
4.3.1	Lønns- og prisvekst	17
4.3.2	Pensjonsutgifter og premieavvik	18
4.3.3	Arbeidsgiveravgift	18
4.3.4	Konesjonskraftinntekter	19
4.4	Finansforvaltning	19
4.5	Finansforvaltning	19
4.5.1	Likviditet	19
4.5.2	Renter og avdrag lån	19
4.5.3	Renter bankbeholdning	20
4.5.4	Renteeksponering	21
4.5.5	Forvaltning av finansreglementet	21
5	Investeringer	22
6	Drift	28
6.1	Konsekvensjustert budsjett	28
6.1.1	Tabell 1B før tiltak	29

6.2	Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter	29
7	Økonomiplan 2017-2020 - Rådmannens innstilling	42

1 Forord

Budsjett for 2017 og økonomiplan for perioden 2017 - 2020 legges med dette fram i henhold til kravene i kommunelovens § 45 og § 46 om at kommunestyret innen årets utgang skal vedta et budsjett for det kommende kalenderåret, samt at det skal være realistiske vurderte inntekter og utgifter. De viktigste rammene for kommunens budsjett legges gjennom statsbudsjettet. Dette i tillegg til tidligere lokale prioriteringer innen kommunens ansvarsområder.

Kommunestyret vedtok, under budsjettbehandlingen for 2016-2019, igangsettelse av en organisasjonsanalyse i 2016. En ståstedsanalyse skal gi kommunestyret grunnlag og verktøy for å iverksette helt nødvendige tiltak. Tiltak som gir Bardu kommune retning mot handlingsrom og sunn økonomi. Mandatet er bl a å utrede omstillingstiltak for til sammen 60 mill de neste fire år (15 mill pr år). For 2017 forventes det å være behov for omstilling på til sammen 15 mill.

Organisasjonsanalysen gjennomføres av Bedriftskompetanse og vil sammen med kommuneplanens samfunnsdel være utgangspunkt for rådmannens budsjettframlegg for kommende periode.

I innledningen til kommuneplanen står:

”Kommuneplanen skal behandle kommunens langsiktige utfordringer, visjon, mål og strategier over en 12-årsperiode, men avgrenset til 4-årsperioder som følger kommunestyreperiodene. Kommuneplanens samfunnsdel blir således et overordnet styringsdokument som skal legges til grunn for all planlegging og utvikling i kommunen”.

Målene, strategiene og beskrivelsen må likevel kontinuerlig vurderes opp mot kvalitet og kostnader på aktuelle tjenester og tiltak. Rådmannen har tidligere år lagt vekt på at kommunen må gjøre helt nødvendige omstillingstiltak dersom man ikke skal styre mot betydelige underskudd i drifta framover. Gjennom det pågående arbeidet med analyse av kommunen kommer dette helt tydelig fram. Det er viktig at Kommunestyret, innbyggerne og ansatte i organisasjonen er innforstått med nødvendigheten av å fortsette med en “hestekur” for at kommunen ikke skal havne i et økonomisk uføre. Det må både vilje, handlekraft og “upopulære” tiltak for å få dette til. Med utgangspunkt i dagens situasjon gir ikke kommuneplanens samfunnsdel styring- og retningsvalg når det må gjøres drastiske tiltak i valg og prioriteringer. Kommuneplanen ble vedtatt i 2012. Prosessen med utarbeidelsen av denne startet i en periode hvor de økonomiske betingelsene for kommunen var vesentlig annerledes inn i dag. Derfor vil rådmannen først og fremst legge ståstedsanalysen fra Bedriftskompetanse til grunn for strateginotatet.

Rådmannen er bekymret over slitasjen i organisasjonen knyttet til budsjettarbeid og prosessene rundt dette. Rådmannen vil derfor anbefale at det igangsettes et arbeid med sikte på å utvikle og forbedre kommunens rutiner, prosedyre, internkontroll

igangsette tiltak rettet mot digitalisering, innovasjon/nytenking og organisasjonsendringer etc. Først og fremst da gjennom oppstart av budsjettprosessen, hvor formannskap og politikere på et tidlig tidspunkt involveres og legger premisser for utredninger og tiltak kommende perioder. Dette vil gjøre at det opplevde "evige" omstillings- og nedskjæringsarbeidet i stedet blir mer utviklingsorientert og positivt ladet. Vår interne gjennomgang av organisasjonen og deltakelsen i effektiviseringsnettverket "Orden i eget hus" viser at det er helt nødvendig at det opprettes en stilling knyttet til økonomirådgivning, internkontroll og kvalitetssikring. Kommunen har store utfordringer med oppfølging av disse områdene.

Rådmannen har de siste år redegjort for kommunens økonomiske utfordringer. Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter må bety at det gjøres reduksjon i årsverk og areal.

Bedriftskompetanse har tatt utgangspunkt i brutto driftsutgifter siste 15 år for de enkelte rammeområdene. De områdene som ligger høyest i forhold til sammenligningskommunene er grunnskole, helse og omsorg, barnehage og kulturformål. Dette jfr KOSTRA-data for 2015. I 2016 er det gjort tiltak spesielt innen grunnskolen. Potensialet for effektivisering er fortsatt størst innen disse områdene og vil rådmannen hovedsakelig anbefale reduksjoner her i økonomiplanen 2017-2020. En videre utvikling innen omsorgsområdet vil ikke være bærekraftig. Rådmannen anbefaler derfor at det igangsettes tiltak som gir retning mot en mer hjemmebasert og forebyggende tjeneste der digitale verktøy brukes i stor grad.

Rådmannen anbefaler at det tas i bruk handlingsregler for økonomiplanen.

- Netto driftsresultat på 1,75 % av sum driftsinntekter
- Lånegjelda må reduseres og være på maksimalt 90 % av sum driftsinntekter
- Det skal ikke tas opp mer lån enn hva kommunen betaler i årlige avdrag pr år
- Det må avsettes midler til likviditetsfond/fond for framtidige investeringer
- Fondsbeholdning bør være minimum 5 % av sum driftsinntekter
- Alle inntekter som kommer som følge av salg konsesjonskraft skal avsettes til fond

Den store lånegjelden Bardu kommune sårbar ift renteendringer. Foreløpig ser prognosene for rentene ut til å være positive, men en endring vil ha store konsekvenser for Bardu.

I forslaget til den nye kommuneloven er det foreslått at kommunene skal vedta handlingsregler for økonomien. Rådmannen foreslår at Bardu kommune iverksetter dette nå på lik linje med mange andre kommuner.

Rådmannen legger med dette fram et budsjettdokument med utredede tiltak og konsekvensvurderinger for å oppnå balanse. Rådmannen håper at dette skal danne

et godt grunnlag for den videre budsjettbehandlingen i formannskap og kommunestyre.

Bardu 2.11.16

Hege Walør Fagertun
Rådmann

2 Kort sammendrag

Skatt og rammetilskudd (frie inntekter) er budsjettet med 233,2 mill kr i år 2017. Det er ikke budsjettet inn noen "buffer" hvis skatteinntekten på landsbasis blir dårligere enn forutsatt i statsbudsjettet.

Eiendomsskatt for kraftverkene har en betydelig nedgang på 7 millioner fra år 2016 til år 2017. I hele økonomiplanperioden er reduksjonen 12 millioner.

Forventet akkumulert "positiv" premieavvik per 1.1.2017 er 18,3 millioner. I økonomiplanperioden vil det akkumulerte "positive" premieavviket øke med nye 26,7 millioner til 45,0 millioner. En betydelig likviditetsmessig utfordring.

Konsesjonskraften er solgt for år 2017 for kr 14,5 mill.

Konsekvensjusteringen viser en budsjettutfordring for 2017 på 2 mill. I år 2020 er utfordringen økt til 20 millioner.

De foreslåtte tiltakene fra rådmann medfører kraftige reduksjoner/økte inntekter på flere områder. Rådmannen har imidlertid tatt utgangspunkt i kommuneplanens prioriteringer, Ståstedsanalysen, og lagt strategier for hvilke tiltak som foreslås.

Det er lagt opp til tilnærmet investeringsstopp i hele økonomiplanperioden.

3 Kommunens planverk

3.1 Kommuneplanens langsiktige del

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i november 2012. Dette planverket skal danne grunnlag for all annen langsiktig planlegging i kommunen. Rådmannen har den nye kommuneplanen som utgangspunkt i arbeidet med budsjett- og økonomiplan for 2016-2019.

Kommuneplanens visjon:

”Trygghet og kvalitet i friske omgivelser”

3.2 Målformulering for økonomiplanperioden.

Ut fra de økonomiske utfordringer Bardu kommune har med å tilpasse utgiftene til inntektene, både på kort og lang sikt, foreslår Rådmannen følgende målformulering/hovedfokus for økonomiplanperioden 2017-20:

Det skal oppnås reel balanse mellom inntekter og utgifter i kommunens driftsbudsjett. Dette skal danne grunnlag for god langsiktig økonomistyring. Tjenesteproduksjonen skal opprettholdes med forsvarlig og tilfredsstillende omfang og kvalitet.

Hovedoppgaven for det politiske nivå vil være prioritering av tjenestetilbudet innenfor de tilgjengelige økonomiske rammer.

Hovedfokus for administrasjonen og enhetene vil være å legge til rette for de politiske avveininger, og utrede konsekvenser av tiltakene for å rette opp budsjettbalansen.

3.3 Helse, miljø og sikkerhet

Rådmannen har fokus på å redusere sykefraværet i Bardu kommune, sykefraværet i perioden 2013 og frem til 31.10.2016 er som vist i tabellen under.

År	Legemeldt	Egenmeldt	Totalt
2013	8,4 %	1,2 %	9,6 %
2014	6,7 %	Slått sammen med legemeldt	6,7 %
2015	7,1 %	Slått sammen med legemeldt	7,1 %
2016 pr 31.10.16.	7,1 %	Slått sammen med legemeldt	7,1 %

3.4 Sykefravær

Sykefraværet i Bardu har stabilisert seg på rundt 7,3-7,4 % på årsbasis. Det gjøres et viktig arbeid i organisasjonen. Det som er særlig positivitet at det egenmeldte korttidsfraværet er på ca 1 %. Dette er klar indikator på at nærværarbeidet i den enkelte avdeling gir gode resultater.

Arbeidet med sykefraværet krever konstant fokus på den enkelte ansatte, og stiller store krav til tilrettelegging og prioritert arbeidet med fokus på det som skjer på arbeidsplassen, i tillegg til et nært samarbeid med legene i kommunen. Det legges til rette for at man til enhver tid har alternative oppgaver som er kjent også for legene, slik at den ansatte kan være på jobb, og utøve sitt virke med oppgaver som er tilrettelagt for den enkelte ansatte.

Fra 2015 trådte ny ordning når det gjelder antall verneområder og verneombud i kraft. Bakgrunnen for endringen i antallet verneombud er at det både fra hovedverneombudet, og fra flere ledere for verneområder gitt tilbakemelding om utfordringer i forhold til å rekruttere, beholde og motivere verneombud. Det er derfor nødvendig å se på tiltak for å motivere ansatte til å ta på seg verv som verneombud. Samtidig er det nødvendig å skape en mer kostnadseffektiv arbeidsmiljøorganisasjon, og som er mer i tråd med dagens administrative organisering. Gjennom denne måten å organisere vernetjenesten på gir, rådmannen færre ledere for verneområder å forholde seg til.

Rådmannen ønsker fortsatt at det skal holdes et høyt fokus på sykefravær, og at det i tillegg er det viktig å ha fokus på nærvær hos de som sjelden har sykefravær, og som bidrar til å opprettholde den daglige driften.

Rådmannen mener at følgende må ha fokus for å nå denne målsettingen;

- Opplæring av ledere og verneombud
- Implementering av kvalitetssystem i hele organisasjonen.
- Økt fokus på forebyggende arbeid, f. eks i samarbeid med Frisklivssentralen.
- Sykefraværet skal fortsatt være fokus i ulike møtearena.

3.5 Arbeidsgiverpolitikk

«Arbeidsgiverpolitikk er de handlinger, holdninger og verdier som arbeidsgiver står for og praktiserer i sitt forhold til medarbeiderne.»

Sitatet er hentet fra Bardu kommunes arbeidsgiverpolitiske plattform.

Denne sier videre blant annet at «arbeidsgiverpolitikken har som mål å forvalte kommunens menneskelige ressurser slik at vi kan løse eksisterende, nye og endrede oppgaver til best mulig kvalitet innenfor vedtatte rammer, og samtidig skape trygge arbeidsplasser i et godt arbeidsmiljø».

Kommunens endrede økonomiske situasjon fremover vil gi store arbeidsgiverutfordringer. Når budsjettene og tilbudet reduseres, så vil konsekvensen være at det blir færre oppgaver som skal utføres. Det igjen fører til at færre hender trengs, og antall stillinger i den kommunale organisasjonen må reduseres.

Konsekvensen av dette er overtallighet og mulige oppsigelser av ansatte.

Det kan være krevende å, på den ene siden sikre trygge og forutsigbare arbeidsforhold, samtidig som vi stadig er i nedstyringsprosess. I en slik situasjon er det viktig med åpenhet og god kommunikasjon med de ansatte og deres tillitsvalgte. I nedstyringsprosesser beveger vi oss innenfor et svært komplisert lov- og regelverk, og det stilles store krav til nøyaktighet i saksbehandlingen i slike saker. For å sikre dette er det vedtatt egne prosedyrer for nedbemanning.

Langsiktighet er et nøkkelord i slike prosesser. Det er viktig å ta i bruk handlingsrommet som ligger i en stor organisasjon som Bardu kommune når det gjelder å ta i bruk naturlig avgang og bevissthet rundt tilsettinger for, så langt som mulig, å unngå oppsigelser.

Det vil alltid være bevegelse i organisasjonen, og ved god forutsigbarhet, kan man ta i bruk det handlingsrommet som ligger i denne bevegelsen, slik at nedstyring ikke nødvendigvis betyr oppsigelse, men heller omplassering og endring av oppgaver.

Kommunen må i større grad kartlegge og ta i bruk systematiske verktøy for å jobbe med arbeidsmiljø. Her er første tiltak å gjennomføre medarbeiderundersøkelser.

Fokusområder i årene fremover:

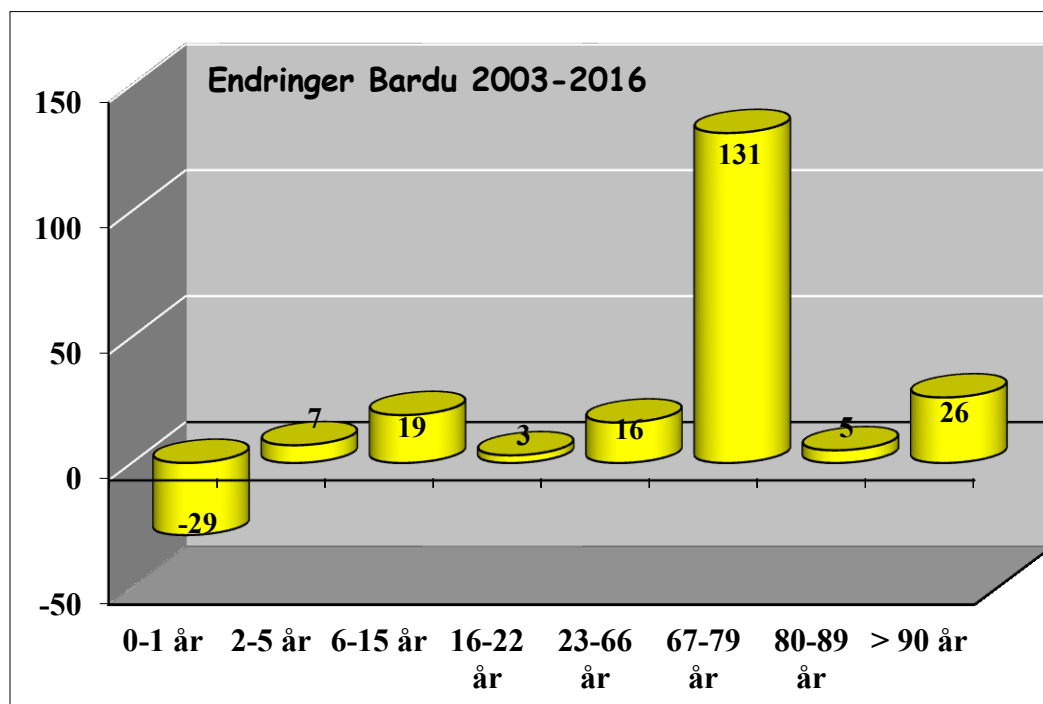
- Organisasjonsutvikling generelt
- Mer langsiktighet i budsjettarbeidet
- Økt effektivisering gjennom bruk av mer datateknologi og bedre rutiner/forenkling
- Redusere ufrivillig deltid
- Omdømmebygging
- Gjennomføre medarbeiderundersøkelser

4 Kommunens rammebetingelser

1.juli 2016 var folketallet for Bardu 4021. Dette var en nedgang på 3 fra 1.april. Folketallet 1.juli brukes ved beregningen av rammetilskudd. Økningen fra 1.juli 2015 var på 17 personer. 1. juli 2014 var folketallet 4033. Antall innbyggere og alderssammensetning har stor betydning for kommunens inntekter, både rammetilskudd og skatteinntekter.

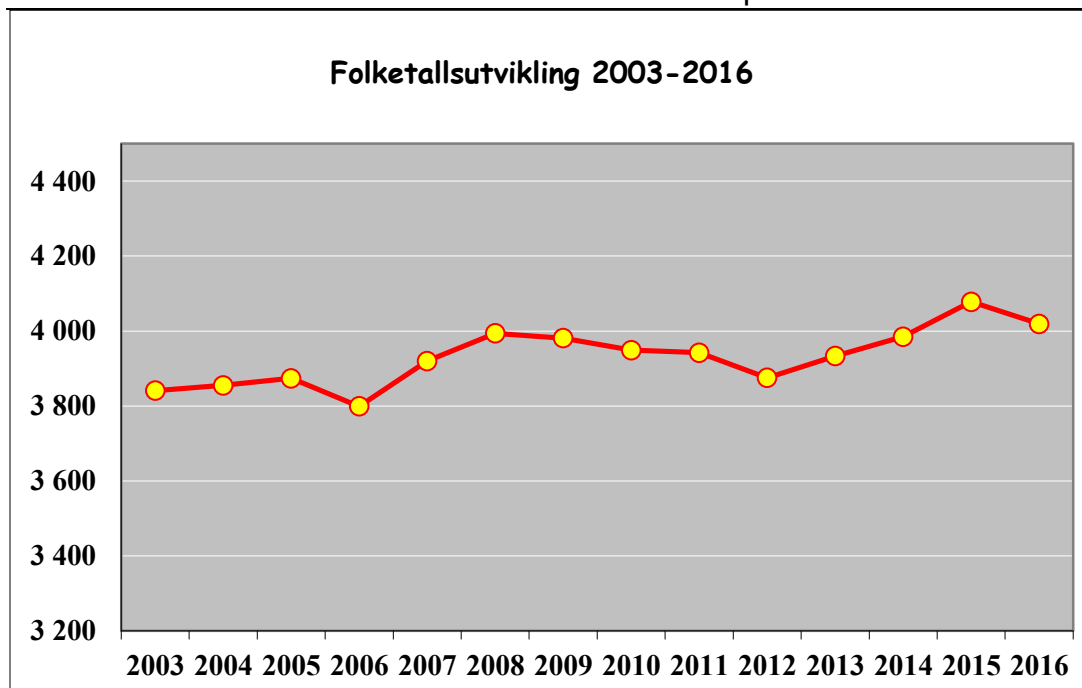
1922 Bardu. Folkemengde og kvartals vise endringer fra 1. april 2012 til 1. april 2016

	Folketallet ved inngangen av kvartalet	Fødte	Døde	Fødsels-overskudd	Innvandring	Utvandring	Innflytting, innenlandsk	Utflytting, innenlandsk	Nettoinnflytting, inkl. inn- og utvandring	Folkevekst	Folketallet ved utgangen av kvartalet
2012K1	3875	8	8	0	5	2	45	36	12	12	3887
2012K2	3887	12	6	6	14	1	41	69	-15	-9	3878
2012K3	3878	14	7	7	24	10	143	107	50	57	3935
2012K4	3935	11	7	4	21	7	43	58	-1	-2	3933
2013K1	3933	13	9	4	30	1	47	56	20	24	3957
2013K2	3957	11	9	2	8	4	38	82	-40	-38	3919
2013K3	3919	20	9	11	25	1	143	121	46	57	3976
2013K4	3976	10	9	1	25	7	41	50	9	9	3985
2014K1	3985	10	7	3	28	2	104	57	73	76	4061
2014K2	4061	8	9	-1	11	8	40	70	-27	-28	4033
2014K3	4033	10	11	-1	33	2	166	170	27	26	4059
2014K4	4059	11	8	3	20	6	54	50	18	19	4078
2015K1	4078	9	24	-15	25	0	37	70	-8	-23	4055
2015K2	4055	11	11	0	11	1	47	108	-51	-51	4004
2015K3	4004	13	6	7	21	7	142	149	7	14	4018
2015K4	4018	8	3	5	17	2	39	60	-6	1	4019
2016K1	4019	13	8	5	13	5	50	58	0	5	4024
2016K2	4024	13	8	5	39	8	47	86	-8	-3	4021

4.1.1 Befolkningsutvikling

Tall pr. 01.01	2012	2013	2014	2015	2016
Innbyggere 0-1 år	108	110	93	90	83
Innbyggere 2-5 år	222	192	198	194	180
Innbyggere 6-15 år	468	466	486	482	491
Innbyggere 16-22 år	336	405	423	433	412
Innbyggere 23-66 år	2 164	2 151	2 164	2 242	2 211
Innbyggere 67-79 år	382	406	427	442	459
Innbyggere 80-89 år	163	171	158	155	140
Innbyggere over 90 år	32	32	36	40	43
Innbyggere i alt	3 875	3 933	3 985	4 078	4 019

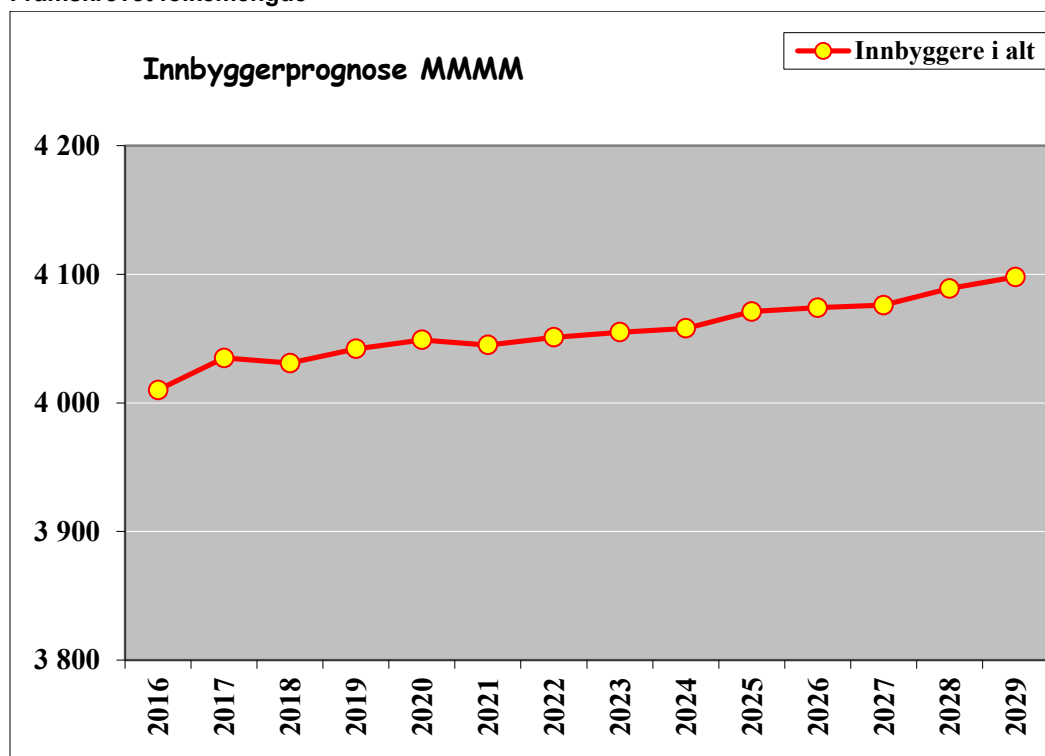
Nedgangen for aldersgruppa 0-5 år (barnehagealder) fortsetter. Fra 2015 til 2016 er nedgangen på 21 barn. Totalt for perioden 2012 til 2016 er nedgangen på 67 barn. Det er nå en svak økning både i aldersgruppen 6-15 år og en nedgang på 21 i aldersgruppen 16- 19 år (videregående skole). Gruppa 23-66 år har en reduksjon fra 2015-2016 med 31 personer. Aldersgruppa 67 år eller eldre viser en svak økning på 5 personer fra 2015-2016.

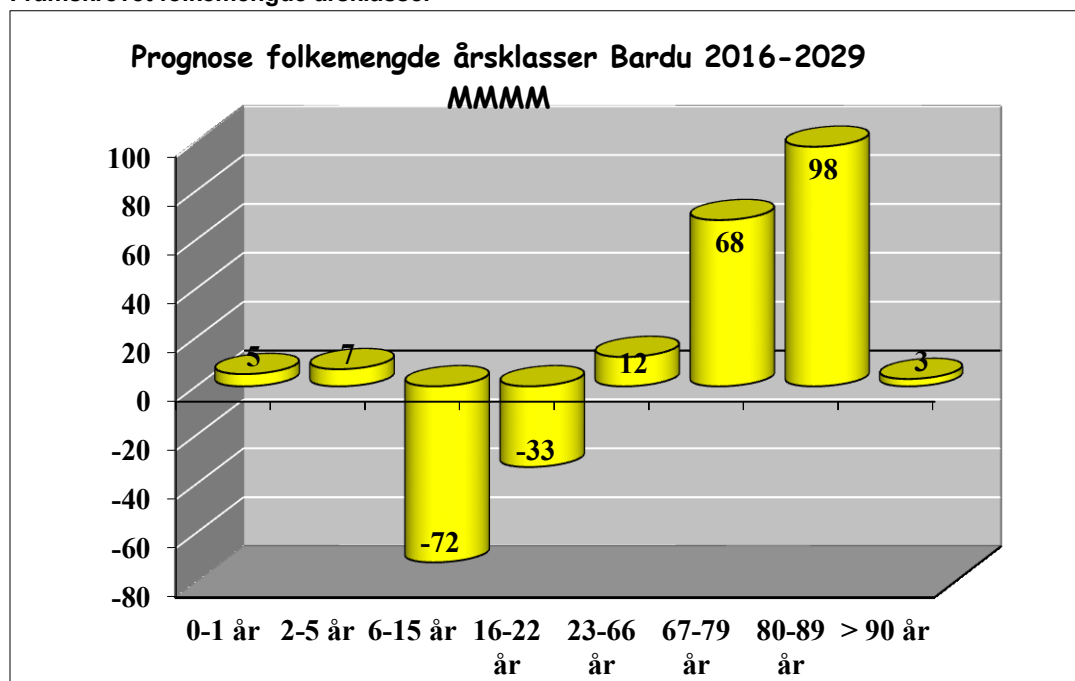
Folkemengden i Bardu har, fra 2003 til 2016 økt fra 3841 til 4019 i 2016. Målingen varierer gjennom året, men viste i 2014 en markant økning. Ved utgangen av året var folketallet på 4078. Dette mener rådmannen har sammenheng med prosjekt knyttet til bostedsadresse. Tallet har igjen gått nedover.

4.1.2 Forventet befolkningsutvikling

Framskrevet folkemengde

Framskrevet folke­mengde årsklasser

Tall pr. 01.01	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Innbyggere 0-1 år	91	93	95	97	99	99	99
Innbyggere 2-5 år	173	177	164	167	169	174	176
Innbyggere 6-15 år	491	479	462	447	448	439	430
Innbyggere 16-22 år	364	359	365	363	345	349	351
Innbyggere 23-66 år	2 244	2 253	2 262	2 267	2 264	2 248	2 242
Innbyggere 67-79 år	461	486	493	507	527	544	540
Innbyggere 80-89 år	148	148	151	155	152	153	174
Innbyggere over 90 år	38	40	39	39	45	39	39
Innbyggere i alt	4 010	4 035	4 031	4 042	4 049	4 045	4 051
Tall pr. 01.01	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Innbyggere 0-1 år	99	99	99	98	98	96	96
Innbyggere 2-5 år	180	179	181	181	181	182	180
Innbyggere 6-15 år	419	415	414	408	415	412	419
Innbyggere 16-22 år	353	351	341	344	336	341	331
Innbyggere 23-66 år	2 239	2 234	2 241	2 246	2 244	2 240	2 256
Innbyggere 67-79 år	546	561	559	545	538	539	529
Innbyggere 80-89 år	180	183	199	219	227	241	246
Innbyggere over 90 år	39	36	37	33	37	38	41
Innbyggere i alt	4 055	4 058	4 071	4 074	4 076	4 089	4 098

Av tabellen er det viktig å legge merke seg den store nedgangen i gruppen 6-15 år. Dette må få betydning for dimensjonering av skoletilbud og organisering av skoleområdet. Videre vil den store økningen i antall eldre over 67 år utfordre. Dette vil også måtte få konsekvenser ift planlegging av framtidig tilbud for eldre. Dette vil utfordre ift bærekraftig tilbud og behov for dreining av tilbud fra institusjonsplasser til hjemmebaserte tjenester og omsorgsboliger. En helhetlig plan for helse og omsorg må derfor utarbeides og legge strategier for dette.

4.2 Frie disponible inntekter

Frie inntekter er benevnelsen på rammetilskudd, skatteinntekter (fra personer og foretak), eiendomsskatt og andre ikke øremerkede statlige tilskudd. Frie inntekter er hovedfinansieringskilden for driften av kommunen, og fremkommer i kapittel 7; Hovedoversikt, skjema 1 A.

4.2.1 Skatt på inntekt og formue, og ordinært rammetilskudd

Forslaget til statsbudsjett for år 2017 legger opp til en vekst i frie inntekter til kommunene (skatt og rammetilskudd) på 3,625 mrd.kr som gir en nominell vekst på 2,7 %. Kommunene i Troms anslås samlet sett å få en nominell vekst på 2,1 %. For Bardu er nominell vekst 1,3 %.

I statsbudsjettet er realveksten (da holdes effekt av lønns- og prisstigning utenom) på landsbasis 0,2 %, gjennomsnittet for Troms kommunene -0,4 % og for Bardu -1,2 %. I statsbudsjettet er skatteveksten satt lik for alle kommunene år 2016.

Årsaken til at realveksten i statsbudsjettet for Bardu er negativ, er innføring av strukturkriteriet i rammetilskuddet, endringer i kostnadsnøkler i rammetilskuddet, og endret demografi. Blant annet medfører redusert antall 2-5 åringer 1 million mindre i rammetilskudd.

For Bardu er skatteveksten lavere enn landsgjennomsnittet, da naturressursskatten ikke prisjusteres. Dette viser også KS beregningsmodell, som baserer seg på gjennomsnittlig skattevekst de tre siste årene, sammenlignet med landet for øvrig. Når man tar hensyn til dette er den reelle realveksten for Bardu kommune -1,3 %.

Kommunenes real økning i de frie inntektene skulle ha dekket opp for befolkningsøkning, lønns og prisvekst, økte pensjonskostnader og nye oppgaver.

Blant annet nevnes følgende nye oppgaver/økte oppgaver i statsbudsjettet:

- Tidlig innsats i skolen
- Opptappingsplan rusfeltet
- Opptappingsplan rehabilitering/ habilitering
- Helsestasjoner/skolehelsetjeneste
- Utdanning deltidsbrannpersonell
- Tilskudd frivillighets sentraler innlemmes i rammetilskuddet

Bardu må finansiere dette ved å stramme inn eksisterende drift (nedstyringstiltak.)

Bardu kommune vil **motta 233,2 millioner i år 2017 i skatt og rammetilskudd**
Naturskatt inngår i dette tallet med 11,44 millioner.

Det er ikke lagt inn noen "buffer" for eventuell lavere skatteinngang på landsbasis enn forutsatt i statsbudsjettet.

I tabellen nedenfor viser enkeltelementene i rammetilskuddet og skatteinntekter for Bardu kommune (KS prognosemodell).

KS prognosemodell Alle tall i 1000 kroner	2016	----> 2017-priser			
		2017	2018	2019	2020
Innbyggertilskudd	90 696	93 694	93 990	94 202	94 314
Utgiftsutjevning	11 599	9 947	9 963	9 972	9 976
Overgangsordning/ Ingar	275	902			
Saker særskilt ford (ink helsestasj skole)	554	1 127	1 127	1 127	1 127
Nord-Norge-tilskudd	13 209	13 178	13 250	13 250	13 250
Veksttilskudd	499				
Ordinært skjønnstilskudd Fylkesmannen	2 411	1 941	1 500	1 000	1 000
Endringer saldert statsbud 2016	615				
Inntektsutjevning skatt	2 421	2 606	2 606	2 606	2 606
Sum rammetilskudd	122 279	123 395	122 436	122 156	122 274
Skatteinntekter (inkl. naturressurs skatt)	107 988	109 782	109 782	109 782	109 782
Sum skatt og rammetilskudd	230 300	233 200	232 200	231 900	232 100

Beregningsgrunnlaget for innbyggertilskudd og utgiftutjevningen er befolkningstall pr 1. juli i året før budsjettåret. Det betyr at disse delene av rammetilskuddet er endelige tall, men inntektsutjevningen vil bli endret i henhold til oppdaterte befolkningstall pr 1. januar i budsjettåret. For inntektsutjevningen har KS benyttet Statistisk sentralbyrå sitt medium alternativ som befolkningstall per 1.1.2016.

Bardu vil ikke motta veksttilskudd i år 2017, og trolig ikke i de andre årene i økonomiplanen heller (mottok 0,5 mill. i år 2016).

Det ordinære skjønnstilskuddet fra Fylkesmannen har gått ned fra 2,4 mill. til 1,9 mill. i år 2016. Dette er et resultat av at Fylkesmannen i Troms sin bevilgningsramme er kraftig redusert på grunn av utjevning mellom fylkene.

Det er varslet at utjevning mellom fylkene vil medføre enda lavere ramme i de påfølgende årene. Bardu må derfor påregne at ordinært skjønnstilskudd vil bli ytterligere redusert i økonomiplanperioden. Reduksjonen er anslått til 0,5 mill. i år 2018 og 0,5 mill. i år 2019.

Reduksjonene i rammetilskuddet fra år 2016, medfører at Bardu har langt dårligere inntektsutvikling i frie inntekter enn gjennomsnittet for landet. Dette medfører at man mottar 0,9 mill. i overgangsordning (INGAR), slik at man skal ha tid til å tilpasse seg et lavere inntektsnivå. Dette er midler man kun vil motta i år 2016.

4.2.2 Skatt på eiendom

4.2.3 Eiendomsskatt

Eiendomsskatt er eneste form for fri inntekt som kommunen selv kan beslutte.

Bardu kommune har skrevet ut eiendomsskatt på boliger og næringseiendommer fra 2014 i tillegg til eiendomsskatt på verker og bruk. Bardu kommune har nådd

makstaket for eiendomsskatt på verker og bruk. Det er ingen økning i makstaket slik det var i år 2012 og 2013.

I budsjettvedtaket for 2016 vedtok kommunestyret en generell skattesats på 7 promille og en skattesats for boliger og fritidseiendommer på 3 promille og et bunnfradrag på kr 100.000,-.

Eiendomsskattegrunnlaget fra Bardufoss, Innset og Straumsmo kraftverk har hatt en betydelig nedgang fra 2016 til 2017. Nedgangen er på 7 mill, en nedgang på 33,8%. Årsakene til dette er tredelt:

1) Eiendomsskattegrunnlaget skal baseres på fem års spotmarkedspriser. Grunnlaget kommunen har mottatt fra likningsmyndighetene bygger på en prisperiode hvor 2010 prisen er byttet ut med 2015 prisen. Dette er kjent for kommunen.

2) Nedgangen skyldes også at grunnrenteskatten (som går til staten) er økt. Grunnrenteskatten kommer til fradrag i eiendomsskattegrunnlaget til kommunene. Det betyr at økt grunnrenteskatt til staten vil føre til lavere eiendomsskatt til kommunene - alt annet likt. I statsbudsjettet foreslås at grunnrenteskattesatsen økes ytterligere (økt fra 27% og er på 33% inneværende år). Bakgrunnen er at staten vil kompensere skattebortfallet den får som følge av at selskapsskattesatsen foreslås redusert til 24 %. Konsekvensen er imidlertid lavere eiendomsskatt for kommunene.

3) Endelig kan nedgangen skyldes hvordan kraftselskapene har ført utgifter til eksempelvis damrehabiliteringer. Slike utgifter skal normalt aktiveres, ikke utgiftsføres direkte. For å få en oversikt over hva som er årsaken til bortfallet i din kommune, må man inn i skjemaene som ligger til grunn for verdsettelsen. Rådmannen har bedt om innsyn i dette fra Sentralskattekontoret slik at dette kan gjennomgås.

Stortinget kan vedta en reduksjon av kapitaliseringsrenten. Denne renten har stått urørt siden 2012 og er på 4,5%, mens det øvrige rentemarkedet er på ca 2%. En reduksjon vil gi direkte betydning for kommunene slik at det store inntektsfallet for kraftkommunene kan kompenseres. Dette er et politisk arbeid som Landssamanslutninga av vasskraftkommunar (LVK) har stort fokus på.

Promillesatsen for boliger foreslås beholdt på samme nivå som i 2016 (3 promille), men foreslås økt med 2 promille i 2018 og 2 promille i 2019. Bunnfradraget foreslås ikke endret. Rådmannen har lagt dette inn for å kompensere noe for tapet av eiendomsskatt på kraftanleggene. Tiltaket som er lagt inn i tiltakslista bidrar til å bringe budsjettet i balanse. Kommunestyret har også mulighet til å vedta gjennomgang/ny taksering av boliger og fritidseiendommer. Videre kan det gjennomføres en kontortakst. Denne kan maksimalt gi en økning på 10%.

4.2.4 Andre direkte og indirekte skatter

Består av naturressursskatt på kr 11.44 mill. og konsesjonsavgiften på kr 3.74 mill. Ingen av beløpene er påvirkbar av kommunen, og prisjusteres ikke i økonomiplanperioden. Konsesjonsavgiften avsettes fullt ut til kraftfondet.

4.2.5 Andre generelle statstilskudd

Består av følgende inntekter:

Rentekompensasjon for investeringer innenfor skole og omsorgsboliger. Ordningene varer i 20 år. Renterefusjonen for Grunnskolereform 97, opphører år 2017.

Kompensasjonene går i tillegg ned hvert år på grunn av at rentekompensasjonsgrunnlaget reduseres. I år 2017 vil vi motta 1,07 mill. År 2018 kr 0,78 mill., år 2019 0,75 mill. og i år 2020 0,72 mill.

Integreringstilskuddet (bosetting flyktninger) er budsjettert til 15,4 millioner i 2017, 15,0 mill. i 2018, 13,5 mill. i 2019, og 12,15 mill. i 2020. I disse tallene er det årlig inkludert 3 mill. for personer med spesielle behov som var bosatt i år 2016.

Kommunen vil motta ekstra integreringstilskuddet for dem i 5 år. Det vil si at siste året med økt tilskudd er 2020.

Det er lagt til grunn bosetting av 20 personer i 2017, 10 personer i 2018, 2019 og i 2012). Det fallende antall bosatte medfører reduksjonen i økonomiplanperioden.

Vertskommunetilskuddet for flyktningsmottaket er budsjettert til 4,65 millioner i 2017 (utvidet antall plasser), fra år 2018 er det budsjettert med 4,4 millioner (ingen ekstra plasser). Antall flyktninger til Norge er langt lavere nå, enn det var i fjor.

Det budsjettert med 0,2 mill. i videreformidlingstilskudd fra Husbanken.

4.3 Lønns- og prisvekst, pensjonsutgifter og premieavvik, arbeidsgiveravgift og konsesjonskraftinntekter

4.3.1 Lønns- og prisvekst

I forslaget til statsbudsjett anslås lønns- og prisveksten for kommunale varer og tjenester (kommunal deflator) fra år 2016 til år 2017 til 2,5 prosent.

Kommunal deflator er sammensatt av forventet lønnsvekst og prisveksten på varer og tjenester:

Lønnsvekst	2,7 % (teller 2/3 deler)
Prisvekst	<u>2,1 %</u> (teller 1/3 deler)
Samlet gjennomsnitt	<u>2,5 %</u>

4.3.2 Pensjonsutgifter og premieavvik

Pensjonskostnadene er budsjettet i henhold til mottatte pensjonskostnadsberegninger fra kommunens pensjonsleverandører KLP og Statens pensjonskasse.

Netto pensjonskostnad er budsjettet til 30,4 millioner. Det er da inntektsført positivt premieavvik (inkludert effekt arbeidsgiveravgift) inn i regnskapet med **12,1** millioner.

Premieavvik

Et positivt premieavvik betyr at premieinnbetalingen til pensjonsleverandøren er større enn pensjonskostnaden kommunen kan belaste i regnskapet. Et positivt premieavvik skal inntektsføres i regnskapet. Det er viktig å legge merke til at dette er en inntekt som ikke medfører noen innbetaling, og som ikke burde gå til å dekke annen aktivitet i kommunen. Tvert om, dette er en "inntekt" som har medført utbetaling (forverret kommunens likviditet). Et positivt premieavvik kostnadsføres deretter inn i kommuneregnskapet de påfølgende årene: for årene 2002 tom 2010 med 1/15 per år i 15 år, for årene 2011 tom 2013 med 1/10 per år i 10 år, og fra og med regnskapsår 2014 med 1/7 per år i 7 år.

Per 1.1.2016 er det akkumulerte "positive" premieavviket (inkludert arbeidsgiveravgift) i Bardu kommune 21,3 millioner. Forventet akkumulert "positivt" premieavvik per 1.1.2017 er 18,3 millioner (Reduksjon i år 2016 på grunn av at pensjonspremien fra KLP var ekstraordinær lav på grunn av engangs endringseffekt endrede pensjonsrettigheter og tilbakeføring av avkastning på pensjonsfond).

I år 2017 vil det akkumulerte "positive" premieavviket (inkludert arbeidsgiveravgift) øke med 8,7 millioner (årets premieavvik 12,1 mill minus kostnadsføring tidligere års premieavvik med 3,4 mill.) til 27,0 millioner.

I hele økonomiplan perioden vil det akkumulerte premieavviket øke med 26,7 millioner (kun tall fra KLP).

Det vil si at det ved utgangen av økonomiplanperioden vil være et samlet akkumulert "positivt" premieavvik på 45,0 millioner.

Positivt premieavvik er en stor belastning for kommunens likviditet, da pensjonspremien er betalt, men kostnaden vises ikke i kommunens regnskap. En million ikke handtert positivt premieavvik medfører en økt utfordring på ca 0,17 mill per år i de påfølgende 7 årene.

Tidligere ble dette synliggjort i konsekvensjustert budsjett, ved at man fjernet effekten av inntektsføringen av positive premieavvik ved å foreslå tilsvarende avsetning til fond. Dette er ikke gjort i denne økonomiplanen.

4.3.3 Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgiften i vårt geografiske område er 5,1 %. Ingen endringer fra år 2016 til år 2017.

4.3.4 Konesjonskraftinntekter

Konesjonskraftprisen har siden 2010 gått jevnt nedover, med en svært lav pris for 2016. Nesten hele salgsbeløpet har i tidligere år blitt brukt til løpende driftsutgifter. Dette gir utfordringer når prisen går ned. Kostnadene for innkjøp har også variert de siste årene.

Konesjonskrafta er solgt og økt inntekt er lagt inn i driftsbudsjettet for 2017 med 11,1 mill. For årene videre reduseres dette slik at det for 2018-2020 legges inn en økning på 4 mill med utgangspunkt i 2016 tall.

4.4 Finansforvaltning

I år 2014 ble finansreglementet revidert, samt at det ble utarbeidet administrativ rutine. Nytt kommunestyre skal behandle finansreglementet på nytt. Saken vil bli lagt frem til behandling i løpet av våren 2017.

Bardu kommune har kun banklån samt pengeplassering i bank.

4.5 Finansforvaltning

I år 2014 ble finansreglementet revidert, samt at det ble utarbeidet administrativ rutine. Nytt kommunestyre skal behandle finansreglementet på nytt. Saken vil bli lagt frem til behandling i løpet av våren 2017.

Bardu kommune har kun banklån samt pengeplassering i bank.

4.5.1 Likviditet

Bardu kommune har de senere årene hatt god likviditet. Imidlertid har likviditeten blitt strammere i år 2016, da en del større investeringer nå er ferdigstilt. Likviditeten utfordres også av akkumulerte pensjonskostnader som er betalt, men som ikke er kostnadsført (positivt premieavvik). I økonomiperioden vil det akkumulerte positive premieavviket øke med 26,7 millioner. Likviditeten kan bli utfordrende i slutten av økonomiplanperioden.

Rådmannen anbefaler at kommunen viderefører vedtaket om mulig kassakreditt/likviditetslån på 20 millioner fra 1.1.2017. Kassakreditten har ikke blitt benyttet i år 2016. (Avtale om kassakreditt/likviditetslån vil kun bli tatt opp ved behov, da nye bankforskrifter fra 1.1.2016 medfører kostnader for hele rammen uavhengig av bruk).

4.5.2 Renter og avdrag lån

Renter på lån med fast rente er lagt inn etter gjeldende satser i bindingsperiodene.

På lån med flytende rente er det lagt inn rente på 2,3 % i 2017, 2,5 % i 2018, og 2,7 % i 2018 og i 2019. Rentenivået er svært lavt, og renten vil på sikt øke, man vet bare ikke når. Tilbakemeldingene fra bankene er at markedsprisene fremover kan komme til å stige helt uavhengig av styringsrenten i Norge.

Det er i økonomiplanperioden kun tatt høyde for at renten stiger med 0,4 % frem til år 2020.

Samlet renteutgifter på lån i 2017 er beregnet til 8,33 millioner.

Låneavdrag i 2017, ifølge løpende låneavtaler (eksklusiv viderefremidlingslån (startlån) som føres i investeringsregnskapet), er 20,7 millioner.

Tabellen viser kommunens låneportefølge år 2017 (1000 kr).

	Husbanken	Kommunal- banken	KLP Kommune- kreditt	Sum
Fast rente	106	61 672	38 366	100 144
Flytende rente	16 552	179 516	65 006	261 074
Vedtatt låneopptak 2016, ikke gjennomført ennå				36 775
Vedtatt avdragsutsettelse 2016				200
Forslag låneopptak 2017				27 920
Sum lånegjeld - grunnlag for beregning av renter og avdrag 2017				426 113

Det er forutsatt at nye lån i 2017 tas opp seint på året, slik at man ikke betaler renter og avdrag for disse i år 2017.

Lånegjelden til Bardu kommune er høy per innbygger. Dette er bekymringsfullt fra et økonomisk ståsted. I all vesentlighet lånefinansieres investeringene 100 % fra Bardu kommunes side (til noen investeringer mottar vi eksterne tilskudd).

Eksempel på avdragsutsettelse

Avdragsutsettelse på 4,0 millioner i 10 år ved gjennomsnittlig 4,0 % rente, gir i løpet av de 10 årene en merkostnad i renter på 1,6 millioner. Det vil si 1,6 millioner i mindre handlingsrom/ tilbud til innbyggerne i løpet av de 10 årene. Avdragene på 4 mill. skal også betales etter de 10 årene. Avdragsutsettelse kan også medføre at eiendelen er nedskrevet/kondemnert før kommunen har betalt ned lånet.

4.5.3 Renter bankbeholdning.

Kommunens nye hovedbankavtale tredde i kraft fra 1.4.2016. Anbudsprosessen var gjennomført sammen med alle Midt - troms kommunene. Hovedbankavtalen vedrører

inn og utbetalinger fra kommunen, nettbank, bankkontoer (bankbeholdning), kassakreditt osv.

Den nye avtalen er langt dårligere enn den forutgående. Dette kommer av at rentenivået i markedet nå er svært mye lavere enn da forrige hovedbankavtale var inngått, og at det er overskudd av kortsiktig likviditet i markedet. Nye krav til bankene medfører også at de må øke egenkapitalen, og setter derfor høyere gebyrer ved kommunens pengetransaksjoner, gir lavere renter.

I år 2017 får vi helårseffekt av den dårligere avtalen.

I tillegg er styringsrenten nå nede på historiske 0,5 %.

Kommunens bankbeholdning er også langt lavere enn tidligere (per i dag 20 millioner lavere), da store investeringer nå er fullført.

Til sammen medfører overnevnte momenter at renteinntektene blir 0,7 millioner lavere i år 2017 enn budsjettet i år 2016.

4.5.4 Renteeksponering

I Kostra publiseres det nå tall for kommunens netto renteeksponering. Dette nøkkeltallet tar utgangspunkt i sum lånegjeld. Så trekkes ut lån mot selvkostområder, rente kompenserte lån og likviditetsbeholdning. Tallet man da får viser hvor sårbar kommunen er ved en endring i rentenivået. I år 2015 var netto renteeksponering i % av brutto driftsinntekter 45 % for Bardu. En renteøkning på 1,0 % vil isolert sett kunne føre til at 0,45 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1,8 mill. kr., må brukes til å dekke renter (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger).

Overnevnte beregning fra år 2015 viser at av kommunens totale lånemengde, er det om lag 180 millioner som vil generere netto rente effekt (ved renteendringer) på kommune økonomien. Av disse er 100 millioner sikret ved fast rente avtaler i hele år 2017, slik at sårbarheten i forhold til renteendringer i år 2017 er en gjeld på om lag 80 millioner.

Det vil si at om renten øker med 1,0 %, vil netto rentekostnad (se bort fra selvkostområdene) øke med kr 800 000,-. Eller hvis renten går ned med 1,0 % vil rentekostnaden reduseres med kr 800 000,-.

4.5.5 Forvaltning av finansreglementet

Administrasjonen har fulgt finansreglementet og tilhørende rutine.

Mer kapasitet ville imidlertid medført mer aktiv forvaltning, som ville ha gitt noe høyere renteinntekter til kommunen.

Finansreglementet vil bli lagt frem for det nye Kommunestyret til behandling i løpet av våren 2017 (det er kommet nye statlige innkjøpsregler gjeldende fra 1.1.2017 som påvirker finansområdet).

5 Investeringer

Rådmannen ønsker i utgangspunktet å legge opp til investeringsstopp, men har likevel funnet det helt nødvendig å ta med noen svært få investeringsprosjekter for 2017 og videre i økonomiplanperioden. Dette er investeringer som er nødvendig for å ivareta lovkrav og bosetting.

Dagens finansiering er basert på 100 % lånefinansiering (med unntak av KLP – egenkapitalinnskudd som finansieres via overføring fra drift (avkastning fra KLP) i økonomiplanperioden, og tilskudd fra husbanken på boligsosiale tiltak). Investeringer skal ha en egenfinansiering. Med de ekstraordinære inntekter Bardu kommune har, bør det fortsatt være et mål å sette av midler som egenkapital til investeringer og uforutsette kostnader. I den økonomiske situasjonen Bardu kommune er i har rådmannen heller ikke i denne økonomiplanperioden nådd dette målet.

Investeringsbudsjettet er gjennomgått og noen prosjekter som ikke er gjennomført i 2016 er videreført slik det ble vedtatt i økonomiplan 2016. Noen tiltak er endret og nye er tatt med.

Valgte tiltak (GB = tiltak som er vedtatt og som allerede har finansiering, NB = nye tiltak som krever ny finansiering):

Enhet tekniske tjenester	33 229 030	6 250 000	187 500	0
<i>GB Nytt boligfelt Kirkemo 3</i>	<i>4 626 464</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Barduhallen</i>	<i>500 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Elveparken</i>	<i>36 650</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Enøk tiltak Barduhallen</i>	<i>202 166</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Lapperan bhg uteareal</i>	<i>250 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB låsesystem på kommunalebygg</i>	<i>1 200 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Ombygging Barduheimen- oppussing</i>	<i>3 981 250</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB opprustning kommunalebygg</i>	<i>2 187 500</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Skilting veier -og gater</i>	<i>230 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Smartboliger pleie og omsorg forprosjektering</i>	<i>500 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Utleieboliger for flykninger (tidligere navn avlastning inklusiv utleieboliger</i>	<i>2 700 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Vei -forskjønning sentrum</i>	<i>1 195 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>GB Veilys</i>	<i>200 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>NB Brannstasjon Utvidelse av spiserom</i>	<i>437 500</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>NB Bygge opp kontorer på Veksthuset</i>	<i>1 062 500</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>NB Gjerde Barnehager</i>	<i>0</i>	<i>250 000</i>	<i>187 500</i>	<i>0</i>
<i>NB Nytt Boligfelt Kirkemo 3 - arbeid/infrastruktur</i>	<i>4 000 000</i>	<i>6 000 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>NB Utleieboliger flykninger</i>	<i>9 920 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Selvkost vannavløprenoasjon	13 000 000	8 000 000	11 750 000	4 750 000
<i>NB VA Hovedplan</i>	<i>13 000 000</i>	<i>8 000 000</i>	<i>11 750 000</i>	<i>4 750 000</i>

Brann og redning	250 000	0	0	0
<i>NBInnkjøp feiebil</i>	<i>250 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Helse, omsorg og barnevern	250 000	0	0	0
<i>NB Sykehjemsenger m/nattbord og løftehjelpemidler</i>	<i>250 000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Stab og fellestjenester	1 000 000	1 000 000	2 000 000	2 000 000
<i>NB: IT-investeringer</i>	<i>1 000 000</i>	<i>1 000 000</i>	<i>2 000 000</i>	<i>2 000 000</i>

Fellesutgifter	1 330 000	1 330 000	1 330 000	1 330 000
<i>Egenkapitalinnskudd KLP</i>	<i>1 330 000</i>	<i>1 330 000</i>	<i>1 330 000</i>	<i>1 330 000</i>

Skatt, tilskudd og finans	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
<i>Formidlingslån - Husbanken</i>	<i>2 000 000</i>	<i>2 000 000</i>	<i>2 000 000</i>	<i>2 000 000</i>

Tiltak som rådmannen ikke har funnet plass til:

Enhet tekniske tjenester				
NB Liftbil	0	0	0	437 500
NB Barduheimen	0	0	1 000 000	1 000 000
NB Fast veidekke	3 000 000	0	0	0
NB HMS tiltak	300 000	0	0	0
NB Ny skole	0	0	95 000 000	125 000 000
NB Trafikk/parkeringsløsning ved skoler	0	0	0	1 375 000
NBTrafikksikkerhetstiltak	0	200 000	200 000	0

Selvkost vannavløprenoasjon				
GB renovasjon	3 760 000	0	0	0
Ny bil til VA	500 000	0	0	0

Næringsvirksomhet avfall				
GB utvidelse av deponi	3 400 000	0	3 400 000	0

Kart og oppmåling

62612 Skilting Vei /gatenavnskilting- bevilget i 2016

Felles for alle veiene utenfor Setermoen sentrum er at de mangler gatenavnskilt. Fra Kartverkets adresseveileder blir det påpekt at skiltplan og merking av den enkelte vei samt bygninger er en viktig del av det generelle adressearbeidet i kommunen. Den enkelte huseier er selv ansvarlig for merking av sin eiendom med godkjente husnummerskilt. Bardu kommunes oppgave vil dermed være å merking av den enkelte vei. Ut i fra en grov oversikt vil det være behov for ca. 80 gate/veinavnskilt med tilhørende utstyr og montering. Skiltplan må være klar før bestilling av skilt. Det foreslås at bevilgning som ble gitt i 2016, men ikke brukt videreføres i 2017 kr. 230 000,-. Skilting av alle kommunale veier utenfor Setermoen sentrum som en del av arbeidet med omlegging til offisielle adresser i hele kommunen.

605001 Boligfelt Kirkemo 3.

Usikkerhet hvilke arealer kommunen skal erverve. Usikkerheten knyttes til hvor stor utbyggingen blir og om grunneiere selv kan stå for deler av utbyggingen ved hjelp av utbyggingsavtaler med kommunen.

Det var i 2016 bevilget 5 mill. Ny bevilgning foreslås i 2017 på kr 8 mill. Som delfinansiering brukes 4 mill fra tomte- og boligfondet. I 2018 planlegges ferdigstilling med ytterligere å sette av 6 mill.

Vann og avløp har egen investering på dette i Hovedplan vann- samme prosjektnr.
605001

Utbygging av boligfelt vil i hovedsak være infrastruktur som vei, vann og avløp. Fra de siste prosjektene som pågår i kommunen med tilsvarende arbeid, så viser kostnadsbildet en markant økning siden siste boligfelt Øverjordet ble opparbeidet i 2008.

Gjennom salg av tomter vil kommunen få tilbake den investerte kapitalen. Dette er lag tinn i finansieringen av tiltaket.

Bygg og eiendom

612501 HMS-tiltak

Midler avsettes for å iverksette tiltak som fremkommer i de handlingsplaner som AMU vedtar. Rådmannen har ikke videreført tiltaket. HMS-tiltak må løses innen gitte driftsrammer. Noen HMS-tiltak inngår i øvrige tiltak på bygg.

6011501 Utleieboliger til flykninger

Fra 2017 til 2020 er finansiering av kommunale utleieboliger lagt til samme jfr boligsosial handlingsplan. Det er behov for nye boliger blant annet til flykninger som skal bosettes. Bardu kommune har vedtatt bosetting av 21 personer. Det er behov for boliger til bosetting i hele økonomiplanperioden. I brev fra IMdi beskrives situasjonen over de som nå venter på kommuner: stort sett enslige personer, mange med familier i hjemlandet som de søker familiegjenforening med.

Dette betyr at Bardu kommune trenger mange nye små boenheter, hybelleiligheter/små leiligheter, for 1 voksen person (antall 10) og i tillegg ca 4 leiligheter med 3-4 rom, helst med like store soverom, som kan brukes både til bofellesskap og til små familier.

Vi kjenner ikke til noen bosatte flyktninger pr. i dag som kan ha behov for omsorgsbolig. Vi vet heller ikke noe om det kan komme personer med et slikt behov.

I tråd med vedtaket i kommunestyret er kostnadene for tiltaket økt i forhold til budsjetteringen for 2015.

Vedtak: Rådmannen bes arbeide med å se på alternative løsninger for erverv, eller leie, av inntil 15 boenheter. Boenhetene forutsettes levert/etablert i årene 2016 - 2019. Kostnadene som finansieres ved salg av hus og låneopptak, søkes innarbeidet i økonomiplan 2016-2019. Det forutsettes at det, slik det fremgår av boligsosial handlingsplan, gis tilskudd fra husbanken.

Det er inngått avtale om kjøp av fire leiligheter ihht boligsosial handlingsplan. Låneopptaket finansierer dette.

507062 Nybygg - renovering - ombygging av Setermoen skole og Bardu ungdomsskole tidligere prosjekt Framtidstunet – reguleringsplan og nytt skolebygg på Setermoen

Vedtak sak 87/15: Nybygg - renovering - ombygging av Setermoen skole og Bardu ungdomsskole.

Rådmannen har ikke funnet plass for tiltaket i økonomiplanperioden. Årsaken til dette er kostnadene med renter og avdrag som beløper seg til ca 10,5 mill pr skole, dvs 21 mill for utbygging av både Setermoen skole og Bardu ungdomsskole. Dette må det finnes inndekning for i driftstiltak. Jfr behov for å redusere låneporteføljen, som vil gi rom for nye låneopptak på sikt, legges dette derfor ikke inn i inneværende periode.

Rådmannen mener det må finnes enten driftsmidler eller investeringsmidler for å gjøre helt nødvendige forbedringer ved Setermoen skole og Bardu ungdomsskole. Dette i lys av de utfordringer som er avdekket ved byggene. Dette må gjøres i påvente av igangsetting av større renovering av byggene. Det vises ellers til rapport fra tilsyn miljørettet helsevern gjennomført av kommuneoverlegen, sist gjennomført september og oktober 2016.

613505 Opprusting kommunale bygg, 613503 Barduheimen ombygging – oppgradering, 502002 Barduhallen oppgradering, 502002 Nytt ventilasjonsanlegg idrettshallen, 611502 Smartboliger, 204271 ny bhg

Det ble lagt fram en vedlikeholds- og utviklingsplanplan sammen med budsjettet 2016-2019. Etterslepet på vedlikehold er i planen beregnet til 24 mill kr.

ROS analysen i 2015 avdekket behov for nødstrømaggregat på Barduheimen og på kommunehuset. På kommunehuset er dette bl.a. knyttet til drift av dataparken som kommunen har.

Smartboliger: Når Helse og omsorg har fått gjennomgått sitt behov for boliger, velferdsteknologi i eksisterende bygg/ evt nye bygg er det satt av til forprosjektering 500.000,-

Ny barnehage er ferdigstilt men uteareal ble ikke ferdig og det er videreført kr 200.000,- til 2017.

Kommunalteknikk

Vei:

610216 Trafikksikkerhetstiltak

Ingen endring fra 2016, da tiltak gang – og sykkelvei Nedre Bardu (800.000) er utsatt grunnet lang saksbehandlingstid hos Fylkeskommunen. Da dette drar ut har rådmann har ikke funnet rom for tiltaket i økonomiplanperioden.

621501 Forskjønning av sentrum:

Investering 1 mill. Tilsagn fra fylkeskommunen på 1 mill. i 2016 for oppgradering og forskjønning videre av sentrum. Dette er varige tiltak. Da Næring har ønske om å gjøre tiltak i sentrum har prosjektet Forskjønning av sentrum blitt utsatt da det skulle sees i sammenheng med sentrumstiltak Næring skulle prosjektere, dette ble Fylkesmann informert om. Det er søkt Fylkesmann om utsettelse. Rapport og regnskap skal være ferdig i april 2018 til fylkesmann, 1 mill. vil da bli overført fra Fylkesmann til Bardu kommune.

605678 oppgradering av vei - 2017:

Rådmannen har ikke funnet det mulig å prioritere tiltaket på 3 mill. i investeringsbudsjettet.

609216 Sanering av kviksvølvlamper

Fra 13. april 2015 gjelder fase to av EU sitt økodesigndirektiv. Direktivet stiller krav til effektiviteten på alle typer lyskilder og til hvordan de skal merkes.

Tiltaket er påstartet og det gjenstår 200.000,- som videreføres i 2017

Kjøp av armaturer:	400000
Leie av lift:	70000
Leie av elektriker:	100000
Deponering av armatur:	30000
Totalt investeringsbehov:	600000

Selvkost VAR

611222 VAR - Hovedplan vann, avløp og renovasjon

Det foreslås investeringskostnader på dette området til 4,75 mill for 2017, 19,75 mill i 2018, 5,75 mill i 2019 og 4,75 mill i 2020. Dette i henhold til foreslått handlingsplan Vann og avløp.

Ny vannledning sentrum-Sneve, 2 mill.

Nytt vannverk Setermoen i forbindelse med Kirkemo 3, 5 mill. Prosjekt 605001-Vann Bypas Setermoen leir, 3 mill.

Da behovet for å skifte ut vann- og avløpsnett og samt reduksjon av vannlekkasjer i kommunen har økt foreslås løpende kostnadene for utskiftinger innen vann og avløp til 2,75 mill i 2017, 2018, 2019 og 2020.

622103 Vanndistribusjon

Ny bil drift, 500.000,-. Gammel bil er utslitt. Rådmannen har ikke funnet rom for dette tiltaket.

605001-Vann

Infrastruktur Kirkemo 3, 13 mill.

624001 Renovasjon:

For 2017 foreslås følgende:

Investering ny renovasjon bil 1.8 mill, den vi har nå er ti år gammel

Oppgradering av driftsbygg - Ren og skitten sone investering kr 650.000,- (*Behov, se Arbeidsmiljøloven og forskrifter nedenfor*). Det er tegnet forslag til utvidelse av driftsbygg Sponga.

Investering ny kranbil, 2 mill. Den gamle kranbilen sliter med å håndtere tunge løft deriblant glasscontainere. Flere avdelinger bruker kranbilen , vei og bygg

Investering plasthall 250.000,-

Lagring av farlig avfall gjøres ikke etter krav. Eksempel så skal PCB vinduer lagres innendørs, dette gjøres ikke pr i dag. Farlig avfall lagres sammen med annet utstyr på Sponga lager og lagret er ikke godkjent for lagring av farlig avfall.

Rådmannen har ikke funnet plass til tiltaket i investeringsbudsjettet for 2017 og videre.

Fra Arbeidsmiljøloven:

§ 4-5. *Særlig om kjemisk og biologisk helsefare*

(1) Ved håndtering av kjemikalier eller biologisk materiale skal arbeidsmiljøet være tilrettelagt slik at arbeidstaker er sikret mot ulykker, helseskader og særlig ubehag. Kjemikalier og biologisk materiale skal fremstilles, pakkes, brukes og oppbevares slik at arbeidstaker ikke utsettes for helsefare.

(2) Kjemikalier og biologisk materiale som kan innebære helsefare, skal ikke brukes dersom de kan erstattes med andre eller med en annen prosess som er mindre farlig for arbeidstakerne.

(3) Virksomheten skal ha nødvendige rutiner og utstyr for å hindre eller motvirke helseskader på grunn av kjemikalier eller biologisk materiale.

(4) Virksomheten skal føre kartotek over farlige kjemikalier og biologisk materiale. Kartoteket skal blant annet opplyse om fysikalske, kjemiske og helseskadelige egenskaper, forebyggende vernetiltak og førstehjelpsbehandling. Beholdere og emballasje for kjemikalier og biologisk materiale skal være tydelig merket med navn, sammensetning og advarsel på norsk.

(5) Arbeidstilsynet kan i det enkelte tilfelle helt eller delvis gjøre unntak fra reglene i denne paragraf i forbindelse med forsknings- og analysearbeid e.l.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av kravene i denne paragraf, og kan herunder bestemme at det skal føres register over arbeidstakere som

eksponeres for bestemte kjemikalier eller biologisk materiale.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om bruk, registrering, vurdering, godkjenning, rapportering, informasjon, begrensning og annen behandling av kjemikalier.

**Fra Forskrift om vern mot eksponering
for biologiske faktorer
(bakterier, virus, sopp m.m.)**

på arbeidsplassen

(Forskrift om biologiske faktorer):

§ 13 Hygiene og rengjøring

sørge for at det iverksettes tiltak som forhindrer at arbeidstakerne spiser, drikker eller røyker i arbeidsområder som kan være forurenset med biologiske faktorer.

Arbeidsgiver skal sørge for at egnede desinfeksjons-, vaske- og toalettmuligheter stilles til rådighet for arbeidstakere som utsettes for biologiske faktorer.

Arbeidsgiver skal sørge for at det iverksettes tilfredsstillende rutiner som sikrer at arbeidstøy og personlig verneutstyr som kan være forurenset av biologiske faktorer, tas av når arbeidsområdet forlates og oppbevares atskilt fra annet tøy og utstyr. Slikt arbeidstøy og personlig verneutstyr skal desinfiseres og rengjøres, repareres eller skiftes ut dersom det er defekt, før det tas i bruk igjen. Forurenset arbeidstøy og personlig verneutstyr skal destrueres om nødvendig.

Arbeidsgiver skal etablere rutiner for å sikre nødvendig desinfeksjon av arbeidsområder. Omkostninger i forbindelse med vernetiltak skal ikke belastes arbeidstaker.

Egenkapitaltilskudd KLP

Som tidligere år.

IT-investeringer

Betyr i realiteten strengere planlegging ift utskifting og utbedring av anlegg. Dersom midlene i større grad skal kanaliseres til velferdsteknologi og effektiviseringstiltak knyttet til bruk av teknologi og arbeidsprosesser.

6 Drift

For budsjett 2017 er organiseringen av budsjettet (skjema 1B) endret. Ramme Kultur og folkehelse er fordelt mellom Helse, omsorg og barnevern, Stab og fellestjenester og tekniske tjenester.

6.1 Konsekvensjustert budsjett

Konsekvensjustert budsjett er at man med utgangspunkt i år 2017 justerer for faktisk lønnsvekst, prisvekst, statsbudsjettet, vedtak i Kommunestyret og andre endringer i kostnader og inntekter som ikke er mulig å unngå (for eksempel økning i barnevern tiltak, spesialpedagogiske tiltak etc).

Målet er å få frem hva det koster å drifte det vedtatte tjenesteomfang/nivå som er i Bardu, samt hvilke inntekter kommunen vil få i økonomiplanperioden.

Det er budsjettert med reelle kostnader per årsverk samt lønnsvekst 2017 i henhold til statsbudsjettet. For driftskontoer er disse ikke kompensert for prisvekst. Kun beløp knyttet til faste avtaler (der man har mottatt varsel om prisvekst) er prisregulert.

Det er ikke lagt inn noen økninger på omfang eller kvalitet bortsett fra prosjekt knyttet til internkontroll, kvalitetssikring og økonomi. Det er budsjettert med et netto negativt driftsresultat på kr 1,7 for 2017. For årene 2018 til 2020 er det lagt inn at deler av salgsinntekt av konsesjonskraft føres som avsetning. Konsekvensjustert budsjett er svært stramt, og hvis uforutsette kostnader oppstår vil dette medføre budsjettoverskridelser. Det vil da være nødvendig med økte nedstyringstiltak i løpet av året for å unngå merforbruk i regnskapet år 2017.

6.1.1 Tabell 1B før tiltak

Konsekvensjusterte driftsrammer før tiltak er lagt inn. Budsjettutfordring.

Beskrivelse	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Enhet barnehage	30 112	29 652	30 241	30 145	30 145	30 145
Enhet skole	59 723	61 407	63 163	63 163	63 163	63 163
Enhet tekniske tjenester	42 691	42 617	45 332	45 332	45 332	45 332
Selvkost vannavløprensasjon	435	0	0	0	0	0
Brann og redning	2 579	2 955	3 635	3 635	3 635	3 635
Landbruk	1 305	1 959	2 038	2 038	2 038	2 038
Helse, omsorg og barnevern	109 808	103 131	102 538	101 703	100 068	100 068
Stab og fellestjenester	17 089	20 011	18 878	18 869	18 869	18 869
Politisk virksomhet	3 479	3 427	3 782	3 610	3 782	3 610
Enhet NAV	10 639	13 203	15 757	15 693	14 173	13 673
Livssyn	2 606	2 854	2 846	2 846	2 846	2 846
Fellesutgifter	4 717	-3 457	-3 840	-3 340	-2 840	-2 340
Nærings avdelingen	0	0	0	0	0	0
Konsesjonskraftinntekter	-15 190	-3 260	-14 359	-11 359	-11 359	-11 359
Næringsvirksomhet avfall	-126	-859	-166	-166	-166	-166
Skatt, tilskudd og finans	-269 867	-273 641	-267 889	-259 522	-253 371	-249 579
Bardu	0	0	1 956	12 646	16 314	19 934

6.2 Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter

Rådmannen har gått gjennom de tiltak som er utredet fra enhetene og gjort prioriteringer for å få inntekter og utgifter i budsjett- og økonomiplan til å gå i null. Rådmannen har også fremmet forslag på å øke inntekten på eiendomsskatt med 2

promille. Tiltakene er kommentert i hvert tiltak i tabellene og mer generelt i teksten under.

Rådmannens forslag for å oppnå balanse i budsjett- og økonomiplan 2017-2020:

	2017	2018	2019	2020
Valgte tiltak for å balansere budsjett- og økonomiplan:				
Enhet barnehage	-603 885	-1 449 616	-1 527 719	-1 605 823
Enhet skole og bhg: Nedleggelse 1.avd i Øvre Bardu barnehage	-490 070	-1 176 358	-1 176 358	-1 176 358
Enhet skole og bhg: Ta bort rekrutteringstiltak for nye barnehagelærere	-32 501	-78 103	-156 206	-234 310
Enhet skole og bhg: Utvide fra 6 til 6,6 ressurser pr ansatt	-81 314	-195 155	-195 155	-195 155
Enhet skole	-2 182 556	-4 542 028	-4 542 028	-4 542 028
Enhet skole og bhg: Reduksjon av klassesallet høst 2017	-478 697	-1 152 652	-1 152 652	-1 152 652
Enhet skole og bhg: Økning i musikkskoleavgiftene	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Enhet skole og bhg: Økt foreldrebetaling i SFO	-450 000	-450 000	-450 000	-450 000
Enhet skoler og bhg: Flytting av 5 - 7trinn på grendeskolene til Setermoen skole	-1 203 859	-2 889 376	-2 889 376	-2 889 376
Enhet tekniske tjenester	-437 775	-2 166 975	-3 130 675	-3 330 675
Effekt av Driftstiltak Digitalisering, Internkontroll, Kvalitetssikring og Økonomi	0	0	-300 000	-500 000
Endring i brøytekontrakter fra H 2017	-150 000	-300 000	-300 000	-300 000
reduksjon adm stilling byggesaksbehandler	-138 570	-138 570	-138 570	-138 570
Reduksjon adm utstyr/materiale, drift materiale	-124 000	-124 000	-124 000	-124 000
Reduksjon bemanning Barduhallen	-251 946	-503 891	-503 891	-503 891
Reduksjon husleie i eksterne bygg	0	-66 500	-66 500	-66 500
Reduksjon sesongarbeider park	-100 389	-100 389	-100 389	-100 389
Redusere adm stilling på vei	-55 428	-55 428	-55 428	-55 428
Redusere ant. km kommunale veier - 50.000	-25 000	-50 000	-50 000	-50 000
Redusere strømavgifter: 30.000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Redusere vedlikehold veilys - 20.000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Riving av Barnas hus	500 000	0	0	0
Salg av Smestad	-42 442	-453 197	-453 197	-453 197
Steilia overføres til Bardu alpklubb	0	-325 000	-988 700	-988 700

Landbruk	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Generelt nedtrekk på ramme	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Helse, omsorg og barnevern	-3 717 365	-3 905 157	-5 405 157	-7 405 157
<i>Effekt Velferdsteknologi, Digitalisering, Internkontroll, Kvalitetssikring og økonomi</i>	0	0	-1 500 000	-3 500 000
<i>Justering av turnus</i>	-503 891	-503 891	-503 891	-503 891
<i>Legge ned møteplassen</i>	-629 864	-629 864	-629 864	-629 864
<i>Nedbemanne med 1,7 årsverk</i>	-1 196 742	-1 196 742	-1 196 742	-1 196 742
<i>privatisere hjemmehjelpsordningen</i>	-503 891	-503 891	-503 891	-503 891
<i>Prosessbistand til helse og omsorgsplan</i>	150 000	0	0	0
<i>Reduksjon av 40% årsverk på avdeling Sentrum</i>	-277 140	-314 932	-314 932	-314 932
<i>Reduksjon av 1,1 årsverk på avdeling øvre</i>	-755 837	-755 837	-755 837	-755 837
Stab og fellestjenester	618 824	933 756	633 756	218 824
<i>Digital post/signatur 2016</i>	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
<i>Driftsprosjekt Digitalisering, Internkontroll, Kvalitetssikring og Økonomi</i>	818 824	1 133 756	1 133 756	818 824
<i>Effekt av Driftstiltak Digitalisering, internkontroll, kvalitetssikring og økonomi</i>	0	0	-300 000	-400 000
<i>Reduksjon drift kopiutg. og kjøp tjenester ulike ansvar</i>	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
<i>Samle budsjett og innkjøp IT-utstyr 2017</i>	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Enhet NAV	-50 000	-200 000	-200 000	-200 000
<i>Redusert husleie ved flytting til Veksthuset</i>	-50 000	-200 000	-200 000	-200 000
Livssyn	500 000	-150 400	-150 400	-150 400
<i>Engangstilskudd Kirkelig fellestiltak - ombygging menighetshus</i>	500 000	-150 400	-150 400	-150 400
Fellesutgifter	0	-340 127	-340 127	-340 127
<i>Lærlinger reduseres fra 4 til 2</i>	0	-340 127	-340 127	-340 127
<i>Reduksjon av Bardulønn</i>	0	0	0	0
<i>Seniortiltak fjernes</i>	0	0	0	0
Skatt, tilskudd og finans	4 016 881	-725 830	-1 551 265	-2 478 785
<i>Avsetning årets regnskapsmessige resultat</i>	4 016 881	774 170	1 448 735	521 215
<i>Økning av eiendomsskatt med 2 promille</i>	0	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
<i>Økning av eiendomsskatt ytterligere 2 promille fra 2019</i>	0	0	-1 500 000	-1 500 000

Tiltak som rådmannen ikke har valgt å ta med i budsjettforslaget:

Enhet barnehage				
Enhet skole og bhg: Nedleggelse av Nedre Bardu barnehage fra 1.8.17	-838 189	-2 044 655	-2 044 655	-2 044 655
Enhet skole og bhg: Nedleggelse av Øvre Bardu barnehage	-1 486 793	-3 582 302	-3 582 302	-3 582 302
Enhet skole				
Enhet skoler og bhg: Nedleggelse av Nedre Bardu skole fra 01.08.2017	-2 095 804	-3 779 186	-3 779 186	-3 779 186
Enhet skoler og bhg: Nedleggelse av Øvre Bardu skole fra 01.08.2017	-2 894 205	-5 038 914	-5 038 914	-5 038 914
Helse, omsorg og barnevern				
Kreftsykepleier	352 724	352 724	352 724	352 724
Legge ned dagsenter for demente	-1 111 045	-945 405	-945 405	-945 405
Legge ned tre sykehjemsplasser	-1 511 674	-1 511 674	-1 511 674	-1 511 674
Stab og fellestjenester				
Nedleggelse av MOT	-232 389	-232 389	-232 389	-232 389

Område skoler:

Lønn utgjør 90% av skolebudsjettene. Nedtrekk i skolene dreier seg i altså om mindre lærerressurs pr klasse/gruppe. Enda større blir utfordringen etter at spesielt grunnskolen i mange år har kuttet i rammetimetallet - dvs. lærerstillinger.

Kort kan nevnes at grunnskolen i Bardu i 2009/2010 hadde et vedtatt rammetimetall på 49 551 årstimer/60 minutters enheter. I skoleåret 2015/2016 var tallet redusert til 34592 årstimer/60 min. Dette betyr en reduksjon på ca. 21 lærerstillinger. Elev-/klassetallet har i samme periode bare gått ned fra 515 elever/31 klasser til 473 elever/29 klasser.

Ved hver av barneskolene er det SFO ordning. De netto utgiftene som inngår i tallene for grunnskolen, er på 2 437 079 kr for 2016. I utgangspunktet skal denne ordningen gå i null. For at dette skal skje må foreldrebetalingen økes med **107,2 prosent**.

Musikkskoleavgiftene (inntektene) utgjør 255 288 kr. Dersom disse skal økes for å dekke de totale kostnadene må de økes med **813,9%**.

Av fellesutgiftene utgjorde i 2016, 4 165 000 kr betaling til andre kommuner (PPT som Bardu har i samarbeid med Målselv og utgiftsdekning for elever i andre kommuner, felles skoling i regionen og leie av Barduhallen). Disse postene må prisjusteres i 2017. På fellesutgifter er det ingen inntektsposter.

Når elev-/klassetall fremskrives til 2020-2021 ser vi at i en sammenslått skole med barnetrinn blir maks 27 elever pr klasse og 15 klasser som i dag.

Ved Setermoen skole er det i dag 14 klasserom + noen mindre rom. Det er i utgangspunktet bare plass til 22-25 elever i hvert klasserom. Dette kan bety at det for noen trinn vil være behov for ekstra oppdeling som igjen betyr at det ved samling av alle elevene på denne skolen er behov for flere rom enn det som er ved skolen i dag.

Dette kan løses ved fra høst 2017 låne et klasserom på Bardu ungdomsskole og ta i bruk «paviljongen» der SFO oppholder seg, til klasserom. SFO må da evt. flyttes til lokalene som Sponga barnehage brukte.

Et annet alternativ er at ett eller 2 trinn bruker lokaler ved dagens Øvre Bardu skole. De 5 klasserommene her har størrelse 67,7,51,51,40 og 35 kvm. I tillegg 2 grupperom på 16 kvm: For å få mest mulig effektiv drift og gode løsninger i en Bardu barneskole, må dette driftes under samme ledelse. Å ha ett eller to kull i lokaler som ligger 5 km fra hovedskolen er ikke heldig, men vil være mulig å løse for en periode mens man venter på noe bedre. Skal dette tiltaket gjennomføres bør det allerede nå være klart når en ny barneskole med god nok kapasitet står ferdig.

I dag er barnetrinnet inndelt i 22 klasser på 3 skoler. Dette kan reduseres til 15 klasser på 1 skole med tilstrekkelig store og funksjonelle rom.

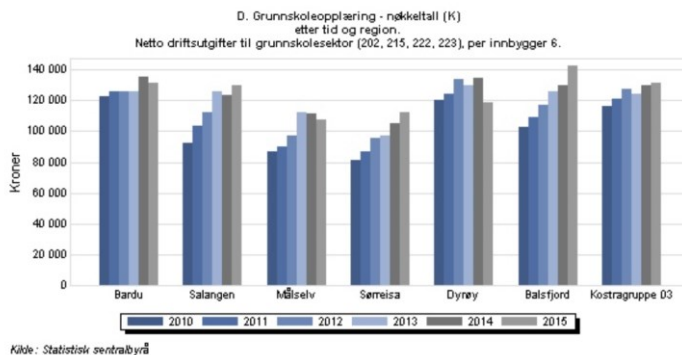
Den største negative konsekvensen ved tiltaket er at noen av de som i dag kjører buss må kjøre buss lengre, og noen flere må kjøre buss enn i dag. Her må det foretas en gjennomgang for å redusere ventetiden slik at reisetiden blir kortest mulig.

SFO – ordningen ved Nedre Bardu skole bør bestå. Dette p.g.a. avstand. Flere av foreldrene som i dag har barn i Nedre bardu skole jobber i Målselv. Fra SFO må det lages felles skyss til og fra en Bardu barneskole.

Ett annet alternativ er å utrede samarbeid med Målselv kommune. Før kommunereformen startet var det avholdt møter på administrativt nivå mellom de to kommunene. Tiltaket kan la seg gjennomføre, men vil dersom Bardu kommune skal kjøpe disse plassene til elevpris (KOSTRA), ikke gi den samme innsparingen som skissert i forslaget.

Bardu kommune er vertskommune for Forsvaret, Setermoen mottak og Viken senter. Å ha gode skoler er et viktig virkemiddel for å få nye innbyggere til kommunen. Dette gjelder særlig personell knyttet opp mot Forsvaret. Dersom det stilles spørsmål ved det fysiske elevmiljøet er det stor sannsynlig for at de som har valget velger å pendle eller å bosette seg i en nabokommune, framfor å flytte til Bardu kommune.

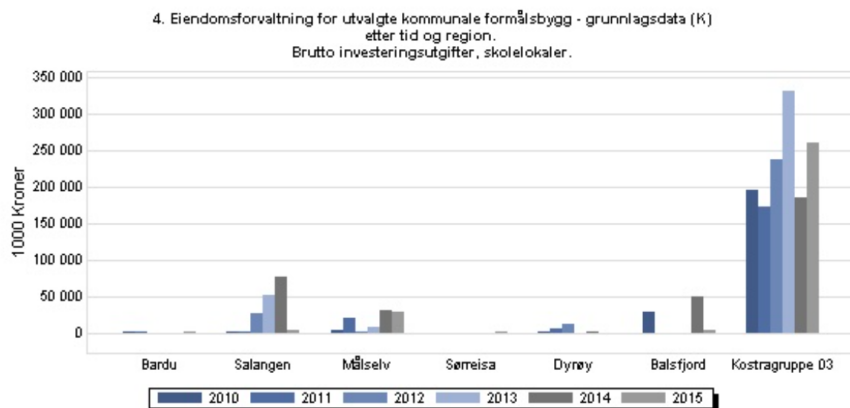
KOSTRA, tall på området skole:

Figur 1 Netto driftsutgift samlet til grunnskolesektoren, per innbygger 6-15 år

Av **Figur 1** som viser netto driftsutgift samlet til grunnskolesektoren, fremgår det at Bardu har ligger høyt i samlede netto utgifter til skole, sammenlignet med andre kommuner og kostragruppe 3. Figuren viser imidlertid at mens de andre kommunene har økt utgiftene har Bardu kuttet. I 2015 var vi på samme nivå som kostragruppe 03. Det er også kuttet årsverk i

Investeringskostnader skole:

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 5 Brutto investeringsutgifter, skolelokaler – 1000 Kr.

Bardu har i mange år nesten ikke investert i skolelokaler. Figuren over viser tallene 2010 - 2015. For å øke kvaliteten og kunne gjennomføre driftsbesparelser, må det investeres i fremtidsrettede skolelokaler.

Område barnehage

Barnehagene drives med en styrer i hver barnehage. Det er ingen merkantile ressurser knyttet til barnehagene utenom Øvre Bardu som er et oppvekstsenter og har en liten merkantil ressurs sammen med skolen. Barnehagene har ei barnehagefaglig rådgiverstilling, samt spesialpedagog og støtteassistenter som arbeider direkte opp mot barn med spesielle behov.

Norm for pedagogisk bemanning fastsatt i barnehageloven sier at det skal være minimum en pedagogisk leder pr 14-18 barn når barna er over 3 år og en pedagogisk leder per 7-9 barn når barna er under 3 år og barnas daglig oppholdstid er over 6 timer. I Bardubarnehagen er det 18 barn over 3 år og 9 barn under 3 år per pedagog. I tillegg til pedagogisk leder er det knyttet to fagarbeidere/assistenter til en avdeling med 18 barn over 3 år, og 9 barn under 3 år.

Fra 1.1.16 ble budsjettvedtaket *telledato* innført, for å øke inntektene til barnehagene. Dette har medført at det er flere barn pr ansatt og endring i barnegruppene midt i året. Dette er ikke optimalt for barna. De yngste barnas behov for trygg tilknytning står i fare. «Det er også et forbedringspotensial når det gjelder det overordnede tilsynet med barna til enhver tid, noe som kan ha sammenheng med barnehagenes romforhold og antall ansatte i gruppene.» Jfr.

Forskningsprosjektene Blikk for Barn og GoBan om kvalitet for barn under tre år i norske barnehager.

17.4.16 fikk rådmannen, med kopi til gruppelederne, brev fra foreldrerepresentantene i 5 av barnehagene. Tema var «**Bekymring vedrørende konsekvensene av nylige politiske vedtak og kvaliteten i barnehagetilbudet i Bardu Kommune**» Vi viser til vedtak om endret *telledato* for barn i barnehage fra og med 1.1.2016. Vi vil med dette melde vår bekymring, og be om at dette vedtaket blir revurdert.

Dagens barnehagelov § 18, 5.ledd beskriver kravet til bemanning som tilstrekkelig bemanning. Det er en skjønnsmessig beskrivelse. Kravene til barnehagesektoren har

gjennomgått store endringer, samtidig som kravene til bemanning ikke er endret. Dersom barnehagene ikke har tilstrekkelig kvalifisert personale, vil det bli vanskelig å imøtekomme alle barnehagens krav og oppgaver og gi hvert enkelt barn den omsorg og opplæring som kreves.

Regjeringen sendte ut en pressemelding 6.10.16; der varsles det om innføring av en norm for hvor mange barn det bør være per voksen i barnehagen. Forslaget sendes ut til høring våren 2017. «*Regjeringa bygger kunnskapssamfunnet. Dette arbeidet starter allerede i barnehagen. Derfor viderefører regjeringen satsinga på trygge barnehageplasser av høy kvalitet. Det skal ikke være tilfeldig om barnet ditt går i en barnehage med høy eller lav bemanning. Med en norm for bemanning vil forskjeller i kvalitet bli utjamnet*» jfr. kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

I 2015 hadde 10 % av barnehagene med færrest tilsette flere enn 6,7 barn per årsverk, mens de ti prosentene med flest tilsette hadde færre enn 5,1 barn per årsverk. Regjeringa varsla å innføre en norm innen i 2020 i Sundvolden-erklæringa. Det er grunn til å tro at endringene vil være til det bedre for barn og ansatte i barnehagen, og at en norm vil ligge på rundt 6,0 barn pr årsverk. Bardubarnehagen har jfr. kostratallene for 2015 5,8 barn pr ansatte. I 2016 er dette økt til 6,0 barn pr årsverk.

Gjennom fylkesmannen har Bardu fått kjennskap til at Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å revidere regelverket om bemanning og kompetansekrav på barnehageområdet. Målet er å forenkle ved å samle reglene om bemanning og tilhørende tema i en forskrift. Krav til bemanning og areal har vært de samme de siste 30 årene i barnehagene.

- Det vurderes en endring i kravet til pedagogisk bemanning.
- Det vurderes å ha en nasjonal telledato for når en 3 åring telles som 3 år.
- Det vurderes å sette en norm på antall barn pr. ansatte.

Foreløpig plan er høringer høst 2016/vår2017 med ikrafttredelse 1.8.2017.

Dette er informasjon som Fylkesmennene har mottatt, men som enda ikke er gått ut til kommunene. Det er grunn til å tro at endringene vil være til det bedre for barn og ansatte i barnehagen.

Fra regjeringens side er det stor satsing på kvalitet i barnehage jfr. Meld. St. 19 (2015–2016) *Tid for lek og læring — Bedre innhold i barnehagen.*

Våren 2017 kommer det en ny rammeplan for innholdet i barnehagen, som er en forskrift til loven. Det ventes at den vil inneholde større krav til barnehagens ansvar for et godt språkmiljø for alle barn og god oppfølging av minoritetsspråklige barn. Det vil trolig bli samarbeidsplikt mellom barnehageeier og skoleeier. Krav om å legge til rette for at ansatte i barnehagen har nødvendig kompetanse for å skape et godt og trygt læringsmiljø.

Barnehageåret 2017/2018 går 52 barn ut av barnehagen og over i skolen.

I 2016 er prognosen at det blir født 43 barn med rett til plass, prognosen er totalt 50 barn i 2016. I 2015 ble det født 44 barn, 40 i 2014, 54 i 2013 og 49 i 2012. Ser ut til at barnefødsler stabiliserer seg mellom 40 og 50 barn.

Å ha nok barnehageplasser er et viktig virkemiddel for å få nye innbyggere til kommunen. Dette gjelder særlig personell knyttet opp mot Forsvaret. Hvis man ikke får barnehageplass, er det sannsynlig at man velger å pendle eller å bosette seg i en nabokommune, framfor å flytte til Bardu kommune.

Viken senter kjøper 6 barnehageplasser som er tilknyttet Øvre bardu barnehage. Setermoen mottak er også bruker av barnehageplasser i Bardu kommune, men har ikke avtale om kjøp av et visst antall plasser, men søker hver gang de har behov for plass. Barn knyttet til både Viken senter og Setermoen mottak har ikke lovfestet rett til barnehageplass i Bardu kommune, da de ikke er bosatt i Bardu.

Barnehagegarantien:

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av oktober og som har søkt om plass til hovedopptaket har rett til barnehageplass fra nytt barnehageår det året det søkes om plass. Barnet har rett til barnehageplass i den kommunen det er bosatt i.

Bardubarnehagen har gjennomført nedtrekk av stillinger over flere år gjennom nedleggelse og innskrenkninger. Siden 2011 er følgende avdelinger avviklet: 2 i Bekkebo, 2 i Moegga og Nøtteliten. Fra barnehageåret 2014/2015 ble Nedre Bardu barnehage innskrenket fra to avdelinger til en utvidet avdeling. I tillegg ble Fredly barnehage (1 avdeling) lagt ned i august 2015. Det betyr at det er redusert betydelig antall barnehageplasser (totalt 120 ressurser) i Bardu de siste årene. Majoriteten av søkermassen ønsker plass i sentrum, noe som medfører press på de barnehageplassene som gjenstår her.

Fra august 2016, da Lappraen barnehage ble tatt i bruk, ble det gjennomført et nedtrekk på 40 % administrasjonstid knyttet til barnehagene. I tillegg vil det bli en reduksjon i driftskostnadene. Lappraen barnehage har 8 ressurser (8 plasser over 3 år eller 4 plasser under 3 år) mer enn Sponga og Barnas Hus hadde tilsammen. Det vil si at Bardubarnehagen har totalt økt antall ressurser med 8 fra 1.8.16. Bardubarnehagen har totalt 282 ressurser fra 1.8.16.

Helse, omsorg og barnevern

Enheten skal tilby kommunens innbyggere nødvendige helse og omsorgstjenester, samt barnevernstjenester. Med helse og omsorgstjenester menes forebygging, diagnostisering, behandling, pleie og omsorg. Det er kommunens ansvar å dimensjonere tjenestetilbudet slik at det er tilstrekkelig kapasitet og at tjenestenivået er forsvarlig.

Helse og omsorgstjenestene i Bardu kommune har som følge av samhandlingsreformen og oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunen, en økning i antall oppgaver og kompleksitet. I organisasjonsanalysen fra Bedriftskompetanse pekes det på at helse og omsorg er blant de områder som ligger høyest i forhold til sammenlignbare kommuner, dette basert på KOSTRA tall. Bardu kommune har noen særlig utfordringer bl. annet som vertskommune for mottak og forsvar, samt historiske forhold som vertskommune for institusjoner innen tidligere HVPU. Når kommuner sammenlignes og en ser nærmere på hva som ligger bak tallene, skiller Bardu seg ut mht utfordringer knyttet opp mot særlig ressurskrevende tjenester. Sammenlignet med Sørreisa, som av sammenligningskommunene bruker minst penger til helse og omsorgsformål i statusanalysen, ligger Bardu relativt likt når det gjelder pleiefaktor på sykehjem (Sørreisa med pleiefaktor 0.92 og Bardu snitt på

0,97), mens Sørreisa har flere årsverk innen hjemmesykepleien enn Bardu. Sørreisa har færre ressurskrevende tjenester enn Bardu. Videre har Sørreisa mer administrative ressurser.

I rapporten fra Telemarksforskning vedrørende utredning av Pleie og omsorgstjenesten i Bardu kommune 2015, fremgår det:

” KOSTRA- analyser alene gir ikke tilstrekkelig detaljert svar på effektiviseringspotensialer innenfor de ulike tjenesteområdene, men vil avdekke om det er symptomer i organisasjonen som bør analyseres videre. I tillegg vil det alltid være risiko for feilrapportering når man sammenligner nøkkeltall på tvers av kommuner slik vi har gjort i kapittel 3. Det er også slik at feilrapportering kan slå spesielt uheldig ut for små kommuner. Dette da det her ofte er snakk om mindre forhold og at effekten av eventuelle feilrapporteringer dermed får større konsekvenser på nøkkeltallene.”

Telemarksforskning sier også at Bardu kommune får beregnet et høyere utgiftsbehov enn gjennomsnittskommunen på grunn av befolknings sammensetning, kommunestørrelse og bosettingsmønster.

Sammenligninger uten å gå inn bak tallene blir derfor utfordrende.

Høst 2015 ble det etablert en ny avdeling for å ivareta særlig ressurskrevende tjenester i kommunal regi. Avdelingen har hatt første året med full drift i 2016. Det er kommet nye brukere til, men synergieffekten av samlokalisering og felles ressursanvendelse har medført reduserte kostnader. Etablering av ny avdeling har ført til vekst i antall årsverk i enheten.

Rammeområde helse, omsorg og barnevern har fått i oppdrag å utrede tiltak for til sammen 8 mill. Dette vil i hovedsak ramme pleie og omsorgstjenestene i kommunen, da dette området har de største rammene. Det vil si en ytterligere reduksjon innen sykehjemsdrift, samt viktige forebyggende tjenester som dagsenter for personer med demens og ”møteplassen.”

Tiltakene med konsekvenser er nærmere kommentert i Arena. Noen av tiltakene som foreslås vil være gjennomførbar uten at det vil få vesentlig betydning for dagens tjenestetilbud, men vil mere være snakk om en effektivisering av tjenesten. Tiltak som går på å redusere sykehjems kapasitet og bemanning vil være vanskeligere med tanke på fremtidig økning i oppgaver.

Med tanke på fremtidige utfordringer med økning i antall eldre fra 2020 og frem mot 2030, samt forventet vekst i yngre mottakere av helse og omsorgstjenester er det svært bekymringsfullt å bygge ned både kompetanse og kapasitet innen tjenesteområdene. Det vil gi et kvalitativt dårligere tilbud til kommunens innbyggere, samt medføre større press på ansatte.

I økonomiplanperioden er det lagt inn ytterligere reduksjon frem mot 2020, tilsvarende en total reduksjon på til sammen 22,3 mill. Dette vil ikke være forenlig med de oppgaver kommunen skal løse innen helse og omsorg i fremtiden. Bardu

kommune vil ikke kunne overholde sine forpliktelser i henhold til helselovgivningen men en så stor reduksjon.

FREMTIDIGE UTFORDRINGER

Primærhelsetjenestemeldingen (stortingsmelding nr 26) peker på utfordringer knyttet til kompleksiteten og breddene i de oppgaver kommunene skal ivareta og som har økt over tid. "Personer som før bodde i institusjoner skal nå få hovedparten av sine tjenester i kommunene der de bor. Det er et resultat bl.a av HVPU-reformen, ønsket omstilling innen psykisk helsevern og kraftig reduserte liggetider i spesialisthelsetjenesten generelt med overgang til mer poliklinikk og dagbehandling. Når det gjelder sykdomsbyrde, er det de ikke-smittsomme sykdommene som kols, diabetes, kreft, hjerte – karsykdommer og muskelskjelettplager, psykiske helseplager, rusproblemer og demens som utgjør hovedutfordringene. Da er det behov for en annen type og flerfaglig oppfølging over tid, mens personen bor hjemme. Utviklingen stiller økte krav både til kapasitet og kompetanse i de kommunale helse og omsorgstjenestene."(primærhelsetjenestemeldingen)

Andre utfordringer som er kommet opp i den senere tid, er knyttet til flyktningsstrømmen og de utfordringene dette gir helsetjenesten og barnevernet.

For å møte fremtidige utfordringer både av økonomisk og faglig art må tjenesten innrettes på en mer bærekraftig og hensiktsmessig måte. Forebygging og rehabilitering må styrkes. Institusjonsomsorg bygges ned og hjemmebaserte tjenester styrkes. For å få til dette, må det etableres alternativer som for eksempel bemannede omsorgsboliger og eller " smarthus", samtidig som ny velferdsteknologi tas i bruk og utvikles. Til dette kreves det investeringer. Dette vil fremkomme i ny Helse og omsorgsplan. Det må settes av ressurser til å utarbeide en slik plan, da enheten i dag ikke har tilstrekkelige administrative ressurser til dette arbeidet. Det foreslås som eget tiltak i Arena.

REKRUTTERING OG KOMPETANSE

Det erfares nå at tilgangen på helsefaglig personell er utfordrende. Dette er en utvikling som vises over hele landet både i kommunehelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten, samt vikarbyråer. Til tider klarer vi ikke å rekruttere nye helsearbeidere. Dette skyldes dels befolkningssammensetningen og dels at svenske, finske og danske sykepleier har trukket seg ut av markedet. Små kommuner er ekstra sårbare.

Det er helt avgjørende for å løse oppgaver innen helse og omsorg, som stadig blir mer spesialiserte at vi sikrer tilstrekkelig kompetanse.

Bardu kommune må sette inn tiltak som søker å beholde og videreutvikle den kompetansen vi har pr i dag. Det må videre en målbevisst satsing til for å sikre fremtidig rekruttering.

OPPSUMMERING

- Kommunens største enhet med sammensatte og lovpålagte oppgaver. Sammenligning med andre kommuner kan synes komplisert pga ulik organisering og ulike utfordringer. Forutsetter korrekt og lik rapportering fra alle kommuner.
- Utfordrende å bygge ned bemanning og kapasitet, samtidig som oppgaver øker både i omfang og kompleksitet.

- Fremtidige utfordringer må møtes med en dreining av tjenestetilbudet fra institusjonsomsorg til hjemmebaserte tjenester, større satsing på forebygging og rehabilitering. Dette synliggjøres gjennom helhetlig plan.
- Ta i bruk eksisterende velferdsteknologi, samt utvikle ny
- Sikre fremtidig rekruttering og kompetanse.

Tekniske tjenester

Det er mange oppfølgingstiltak etter ROS analysen, HMS liste, vedtatt av AMU og nødvendige byggtekniske tiltak. Dette krever mye ressurser og det må være tid til å gjennomføre prosjekter før man starter nye.

Det er et gap mellom ressurser og vedlikehold på bygg, og det blir større for hvert år. Dette har også sammenheng med de forventinger knyttet til oppgradering av bygningsmasse i kommunen. Tiltak som er registret har en kostnad på over 20 mill.

Det er etterslep på oppgaver pga mindre ressurser i enheten. Det er også lagt flere store og tunge investeringsprosjekter som forventes at enheten skal greie å gjennomføre. Det er nødvendig å prioritere å legge en plan for de prosjekter som skal gjennomføres.

Flere fagområder i enheten er gjennomregulert. Rapportering, oppfølging og dokumentasjon til myndigheter og fylkesmann krever tid og ressurser.

Enhet kultur er lagt ned og drift av idrettsanlegg er overført til teknisk, dette er lagt inn budsjettet.

Steilia driftes i en avtaleperiode mellom Bardu Alpin Klubb og Bardu kommune fra høst 2016 til våren 2018. Bardu kommune gir et årlig driftstilskudd på kr 500.000,-. For å kunne ha en mer fleksibel vedlikeholdstjeneste/hallbetjener er det foreslått å drifte Barduhallen på dag og ettermiddagstid. Sen ettermiddag og kveld kan driftes av lag og foreninger. Bardu kommune drifter også forsvarets idrettsanlegg i leiren 100%. Denne reguleres av egen avtale.

Det er økte utgifter på Avdeling plan og utvikling da kriterier for klassifisering som investeringsutgifter ikke gjelder de planarbeid som det jobbes med nå. Dette gjør at kostnader i forbindelse med planarbeid på Kirkemo 3 og Framtidstunet må gå over driftsbudsjettet, noe som gir økte kostnader på drift. Utgifter for digitalisering av byggesaker er lagt inn på driftsbudsjettet.

Veksthuset må man gjøre tiltak for å få inn leietakere, det er nødvendig å investere i bygget sli at det blir formålstenlig som utleiebygg/egen aktivitet slik at kostnader ved ekstern leie reduseres og leid areal reduseres.

Det vises også til tiltak beskrevet i drift og investering.

Landbruk

Det budsjetteres med 2,6 årsverk for enhet Landbruk i 2017. Kommunen har 2 fast ansatte, videre kjøper Bardu kommune i 2016 tjenester innefor skogbruk tilsvarende

40 % stilling hos Salangen kommune. Bardu samarbeider og med Salangen innenfor jordbruksforvaltning, og selger tjenester tilvarende ei 40 % stilling til Salangen kommune.

Som et interkommunalt samarbeid mellom lbestad, Dyrøy, Salangen, Lavangen og Bardu er det er fire fast ansatte veterinærer i vertskommunen Salangen i totalt 1,14 stilling. Kostnaden for Bardu budsjetteres med kr 270.000 i 2017, men det foregår fremdeles et arbeid med dette interkommunale veterinærarbeidet.

Det har nettopp vært på høring et forslag om ei endring i forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket. Dersom den trer i kraft vil det føre til at ansvaret for forvaltningen av nærings- og miljøtiltak i skogbruket (veibygging, driftstilskudd) i sin helhet overføres til kommunene. Fylkesmannen vil da fordele rammer til hver kommune etter omfanget av tilskuddssøknader fra næringsaktører i den enkelte kommune. Det medfører at kommunen får ansvar for søknadsbehandling og utbetaling av tilskudd, i tillegg til ansvaret for rapportering, kunngjøring, registrering og arkivering, samt håndtering av klagesaker. Kommunene vil få ansvar for å utarbeide og fastsettes overordnede retningslinjer for prioritering av søknadene. Overføringen av ansvaret for tilskudd til veibygging og drift med taubane til kommunene vil innebære en økt arbeidsmengde for kommunen.

Tilskudd til tiltak i beiteområder er også foreslått overført til kommunene.

NAV

Fra 2016 betaler Bardu kommune 40% av stillingen som enhetsleder.

Enheten registrerer økte utgifter til økonomisk sosialhjelp, som en følge av bosetting flyktninger samt familiegjenforening. Avviket vil dekkes inn ved økte integreringstilskudd til kommunen.

Flyktingetjenesten vil innen, eller rundt årsskifte 2016/2017 ha bosatt det antall flyktninger som det er vedtatt skal bosettes i Bardu i 2016.

Aktivitetskravet til unge sosialhjelpsmottakere under 30 år, iverksettes fra 01.01.17. Det er da ønskelig at kommunale avdelinger åpner for å ta inn unge personer til f.eks forefallende arbeide for en periode.

Stab og fellestjenester

Fellestjenestenes hovedoppgave er å bidra til at kommunens primæroppgaver leveres. Innkjøp av nytt økonomisystem i 2015 gjør at vi nå har samme programvare som nærliggende kommuner. Dette vil gi oss muligheter til å utrede interkommunalt samarbeid som kan gi mer robuste fagmiljø og mulighet for effektivisering.

De siste årene er det nedbemannet betydelig i stab og fellestjenester. Ytterligere nedbemanning kan kun skje gjennom effektivisering/digitalisering og inngåelse av interkommunalt samarbeid.

Det er foreslått tiltak som går på rene driftskutt på enkelte ansvarsområder i stab. Det ble i tillegg innført tiltak på IT drift i 2016 som går på innføring av sentral budsjettering og innkjøp av IT-utstyr, og innføring av standarder for type utstyr. I 2017 ønsker en også å innføre sentral budsjettering på programvarelisenser og driftsavtaler på alle IT-systemer

(med noen få unntak). Detaljerte kommentarer til de enkelte tiltakene finnes i rådmannens tiltaksrapport.

Deler av enhet kultur og folkehelse er fra august 2016 lagt inn under stab og fellestjenester. På dette området foreslås det tiltak hvor tidligere tilskudd til lag og foreninger kuttes og at en kun beholder tilskudd til drift av lagshus. Ungdomsklubben SMASH er lagt ned i 2016. Kommunens deltakelse i MOT er videreført.

Kulturloven er en generell lov som ikke legger detaljerte kulturpolitiske føringer, men som gir uttrykk for det ansvaret offentlige myndigheter har på kulturfeltet. Loven forutsetter at kommunene anerkjenner sitt ansvar på feltet og sørger for å gi kulturell virksomhet gode og forutsigbare rammevilkår. I Bardu er kulturen basert på frivillighet. Kultur er det som skaper begeistring, setter i gang følelser, skaper vennskap, utvikler hele mennesket og samler folket. Kultur er skiløyper, skolekorps, byggeskikk, mat, håndarbeid, revy og mye mer.

Politisk virksomhet

Det er ikke foreslått reduksjoner i antall møter, eller andre tiltak innen området. Det overlates til formannskap/kommunestyre.

Det er imidlertid foreslått tiltak i drift gjennom reduksjon/kutt i konkrete budsjettposter som utgifter til kopiering siden sakspapirer i stor grad nå legges ut på iPad.

Livssyn

Det er lagt inn et driftstilskudd på størrelse med det Kirkelig fellesråd har bedt om i sitt budsjettskriv. Det er lagt inn et tiltak på engangs driftstilskudd til Kirkelig fellesråd for å dekke opp utgifter ved ombygging i Menighetshuset i forbindelse med flytting av kontorene til kirka dit.

Andre fellestiltak

Kommunen har i dag gode forsikringsordninger for sine ansatte. En bør vurdere overgang til minimumsnivå på disse. Dette tiltaket må fordeles ut på enhetene, siden det er der forsikringskostnadene utgiftsføres.

I tillegg foreslås det reduksjon til Hovedavtalens minimumsbestemmelser ang. frikjøp av tillitsvalgte. Dette som følge av reduksjon i antall ansatte i organisasjonen.

7 Økonomiplan 2017-2020 - Rådmannens innstilling

Skjemaene nedenfor viser Rådmannens forslag til økonomiplan 2017-2020, der første år er budsjett år 2017.

Skjema 1A Hovedoversikt drift

Tall i hele 1000,- kr

Beskrivelse	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	-92 208	-94 582	-98 342	-98 342	-98 342	-98 342
Ordinært rammetilskudd	-120 087	-122 448	-123 395	-122 436	-122 156	-122 274
Skatt på eiendom	-27 174	-26 884	-20 456	-19 956	-19 456	-18 456
Andre direkte eller indirekte skatter	-15 422	-14 400	-15 180	-15 180	-15 180	-15 180
Andre generelle statstilskudd	-13 808	-16 920	-21 320	-20 380	-18 850	-17 470
Sum frie disponible inntekter	-268 699	-275 234	-278 693	-276 294	-273 984	-271 722
Renteinntekter og utbytte	-2 926	-1 800	-1 030	-1 080	-1 130	-1 150
Gevinst på finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	7 224	7 400	8 650	9 985	10 755	10 545
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	16 035	20 600	20 715	20 165	20 815	21 715
Netto finansinntekter/-utgifter	20 333	26 200	28 335	29 070	30 440	31 110
Dekning av tidl års regnskm merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	8 116	4 827	4 943	4 973	4 953	4 953
Til ubundne avsetninger	203	9	4 017	3 774	6 449	6 521
Bruk av tidl års regnskm mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-1 553	-580	-668	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-6 949	-7 890	-11 355	-6 381	-5 845	-4 279
Netto avsetninger	-183	-3 632	-3 063	2 366	5 557	7 195
Overført til investeringsbudsjettet	1 570	1 240	1 330	1 330	1 330	1 330
Til fordeling drift	-246 978	-251 426	-252 091	-243 528	-236 657	-232 087
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	246 013	251 426	252 091	243 528	236 657	232 087
Merforbruk/mindreforbruk	-965	0	0	0	0	0

"Til ubundne avsetninger" er av avsetning til disposisjonsfond for mindreforbruk/buffer for uforutsette kostnader år 2017 kr 4 mill., år 2018 3,7 mill., år 2019 6,4 mill., og år 2020 6,5 mill.

Det er ikke satt av noe til disposisjonsfond, for å redusere effekten av "positivt premieavvik" inn i kommunens budsjett (det vil si at kommunen forsetter å bygge opp et skjult underskudd, som belaster kommunens likviditet).

Bardu kommunes driftsrammer (slik det er i Agresso, og det enhetene rapporterer på).

Beskrivelse	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Regnskap 2020
Enhet barnehage	30 112	29 652	29 637	28 695	28 617	28 539
Enhet skole	59 723	61 407	60 980	58 621	58 621	58 621
Enhet tekniske tjenester	42 691	42 617	44 894	43 165	42 202	42 002
Selvkost vannavløprensasjon	435	0	0	0	0	0
Brann og redning	2 579	2 955	3 635	3 635	3 635	3 635
Landbruk	1 305	1 959	1 938	1 938	1 938	1 938
Helse, omsorg og barnevern	109 808	103 131	98 821	97 798	94 662	92 662
Stab og fellestjenester	17 089	20 011	19 522	19 828	19 528	19 113
Politisk virksomhet	3 479	3 427	3 757	3 585	3 757	3 585
Enhet NAV	10 639	13 203	15 707	15 493	13 973	13 473
Livssyn	2 606	2 854	3 346	2 696	2 696	2 696
Fellesutgifter	4 717	-3 457	-3 840	-3 681	-3 181	-2 681
Nærings avdelingen	0	0	0	0	0	0
Konsesjonskraftinntekter	-15 190	-3 260	-14 359	-11 359	-11 359	-11 359
Næringsvirksomhet avfall	-126	-859	-166	-166	-166	-166
Skatt, tilskudd og finans	-269 867	-273 641	-263 872	-260 248	-254 922	-252 058
Sum	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt drift

Tall i hele 1000,- kr

Beskrivelse	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brukerbetalinger	-14 497	-16 662	-17 415	-17 283	-17 283	-17 283
Andre salgs- og leieinntekter	-52 159	-38 935	-61 929	-59 133	-60 549	-62 121
Overføringer med krav til	-64 914	-44 971	-53 407	-49 297	-49 347	-49 322
Rammetilskudd	-120 087	-122 448	-123 395	-122 436	-122 156	-122 274
Andre statlige overføringer	-13 808	-16 920	-21 320	-20 380	-18 850	-17 470
Andre overføringer	-1 267	-660	-700	-700	-700	-700
Skatt på inntekt og formue	-92 208	-94 582	-98 342	-98 342	-98 342	-98 342
Eiendomsskatt	-27 174	-26 884	-20 456	-19 956	-19 456	-18 456
Andre direkte og indirekte skatter	-15 422	-14 400	-15 180	-15 180	-15 180	-15 180
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	-401 535	-376 462	-412 144	-402 708	-401 863	-401 148
Lønnsutgifter	218 758	215 506	224 645	220 137	217 314	216 478
Sosiale utgifter	40 193	43 161	42 649	42 249	42 733	43 152
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	61 516	57 730	58 298	56 700	56 669	56 522
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	35 810	23 878	24 406	23 906	23 906	23 906
Overføringer	24 093	16 566	39 828	30 435	27 650	25 192
Avskrivninger	18 426	21 317	20 132	20 030	20 610	20 672
Fordelte utgifter	-349	-3 020	-3 330	-3 330	-3 330	-3 330
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	398 447	375 139	406 629	390 127	385 551	382 591
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-3 089	-1 324	-5 515	-12 581	-16 312	-18 558
Renteinntekter, utbytte og	-2 926	-1 800	-1 030	-1 080	-1 130	-1 150
Gevinst på finansielle	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-1 175	-1 005	-1 005	-5	-5	-5
SUM EKSTERNE FINANSINNEKTER	-4 101	-2 805	-2 035	-1 085	-1 135	-1 155
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	7 224	7 400	8 650	9 985	10 755	10 545
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	16 035	20 600	20 715	20 165	20 815	21 715
Utlån	3	30	50	50	50	50
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER	23 262	28 030	29 415	30 200	31 620	32 310
RESULTAT EKSTERNE						
FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	19 162	25 225	27 380	29 115	30 485	31 155
Motpost avskrivninger	-18 426	-21 509	-20 132	-20 230	-21 060	-21 122
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-2 353	2 392	1 733	-3 696	-6 887	-8 525
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-1 553	-580	-668	0	0	0
Bruk av bundne fond	-6 949	-7 890	-11 355	-6 381	-5 845	-4 279
Bruk av likviditesreserve	0	0	0	0	0	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-8 502	-8 469	-12 023	-6 381	-5 845	-4 279
Overført til	1 570	1 240	1 330	1 330	1 330	1 330
Dekning av tidligere års	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	203	9	4 017	3 774	6 449	6 521
Avsetninger til bundne fond	8 116	4 827	4 943	4 973	4 953	4 953
Avsetninger til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	9 890	6 077	10 290	10 077	12 732	12 804
REGNSKAPSMESSIG MER-MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-965	0	0	0	0	0

Skjema 2A Hovedoversikt investeringer

Tall i 1000,-

Beskrivelse	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Investeringer i anleggsmidler	43 867	49 917	17 188	17 675	10 488
Utlån og forskutteringer	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 024	1 330	1 330	1 330	1 330
Avdrag på lån	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
udekket	0	0	0	0	0
Avsetninger	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	47 891	54 247	21 518	22 005	14 818
Bruk av lånemidler	-38 775	-41 673	-12 750	-17 450	-10 300
anleggsmidler	0	0	-6 000	-1 800	-1 800
Tilskudd til investeringer	-1 000	0	0	0	0
merverdiavgift	-5 132	-6 244	-438	-425	-388
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-1 960	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Andre inntekter	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-46 867	-48 917	-20 188	-20 675	-13 488
Overført fra driftsregnskapet	-1 024	-1 330	-1 330	-1 330	-1 330
udisponert	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	0	-4 000	0	0	0
Sum finansiering	-47 891	-54 247	-21 518	-22 005	-14 818
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0

**Skjema 2B Oversikt investeringsbudsjettet per prosjekt,
Årets finansieringsbehov**

	2017	2018	2019	2020
Valgte tiltak				
<i>GB Nytt boligfelt Kirkemo 3</i>	4 626 464	0	0	0
<i>GB Barduhallen</i>	500 000	0	0	0
<i>GB Elveparken</i>	36 650	0	0	0
<i>GB Enøk tiltak Barduhallen</i>	202 166	0	0	0
<i>GB Lapperan bhg uteareal</i>	250 000	0	0	0
<i>GB låsesystem på kommunalebygg</i>	1 200 000	0	0	0
<i>GB Ombygging Barduheimen- oppussing</i>	3 981 250	0	0	0
<i>GB opprustning kommunalebygg</i>	2 187 500	0	0	0
<i>GB Skilting veier -og gater</i>	230 000	0	0	0
<i>GB Smartboliger pleie og omsorg forprosjektering</i>	500 000	0	0	0
<i>GB Utleieboliger for flykninger (tidligere navn avlastning inkludert utleieboliger</i>	2 700 000	0	0	0
<i>GB Vei -forskjønning sentrum</i>	1 195 000	0	0	0
<i>GB Veilys</i>	200 000	0	0	0
<i>NB Brannstasjon Utvidelse av spiserom</i>	437 500	0	0	0
<i>NB Bygge opp kontorer på Veksthuset</i>	1 062 500	0	0	0
<i>NB Gjerde Barnehager</i>	0	250 000	187 500	0
<i>NB Nytt Boligfelt Kirkemo 3 - arbeid/infrastruktur</i>	4 000 000	6 000 000	1 800 000	1 800 000
<i>NB Utleieboliger flykninger</i>	9 920 000	0	0	0
<i>NB VA Hovedplan</i>	13 000 000	8 000 000	11 750 000	4 750 000
<i>NBInnkjøp feiebil</i>	250 000	0	0	0
<i>NB Sykehjemssenger m/nattbord og løftehjelpemidler</i>	250 000	0	0	0
<i>NB: IT-investeringer</i>	1 000 000	1 000 000	2 000 000	2 000 000
<i>Egenkapitalinnskudd KLP</i>	1 330 000	1 330 000	1 330 000	1 330 000
<i>Formidlingslån - Husbanken</i>	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Sum årets behov finansiering	51 059 030	18 580 000	19 067 500	11 880 000

Lånebehov Nye låneopptak	Avskrivningstid	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Opptak av startlån i Husbanken	20	2 000	2 000	2 000	2 000
Låneopptak selvkost VAR	30	13 000	8 000	11 750	4 750
Låneopptak resterende	20 i 2017	12 920	1 250	2 188	2 000
SUM finansiering		27 920	11 250	15 938	8 750

Økonomisk oversikt Investering

Tall i hele 1000,- kr

Beskrivelse	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Salg av driftsmidler og fast eiendom	0	0	-6 000	-1 800	-1 800
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-960	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 132	-6 244	-438	-425	-388
Statlige overføringer	-1 000	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0	0	0
SUM INNTEKTER (L)	-7 092	-6 244	-6 438	-2 225	-2 188
Lønnsutgifter	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	38 165	43 973	16 750	17 250	10 100
Kjøp av varer og tj som erstatter kommunal tj.prod	0	0	0	0	0
Overføringer	5 702	5 944	438	425	388
Renteutg, provisjoner og andre finansutg	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0
SUM UTGIFTER (M)	43 867	49 917	17 188	17 675	10 488
Avdragsutgifter	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Utlån	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 024	1 330	1 330	1 330	1 330
Dekning tidligere års udekket	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	0	0	0	0	0
Avsetninger til likviditetsreserve	0	0	0	0	0
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	4 024	4 330	4 330	4 330	4 330
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	40 799	48 003	15 080	19 780	12 630
Bruk av lån	-38 775	-41 673	-12 750	-17 450	-10 300
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Overføringer fra driftsregnskapet	-1 024	-1 330	-1 330	-1 330	-1 330
Bruk av tidligere års overskudd	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	-4 000	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0
SUM FINANSIERING (R)	-40 799	-48 003	-15 080	-19 780	-12 630
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0	0